

MILIEURAMA

Afgiftekantoor
Brussel X

nummer 9
september 1999

**Maandblad
van
Bond
Beter Leefmilieu**

Redactie en administratie:
Twekerkenstraat 47,
B-1000 Brussel
Tel.: 02/282.17.20 - Fax: 02/230.53.89

- Mobiliteit maakt ziek.
- HANS VERBRUGGEN: "Tijd voor kwaliteit in openbaar vervoer".
- GGO's en duurzame ontwikkeling.
- Rondetafel Vlaamse afvalstoffenmarkt.
- Drankkartons voor de derde wereld.

Commentaar

2

Een kritische blik op het milieulandschap.

Omslagverhaal

3-5

Mobiliteit maakt ziek.

Ledenblad

7

Nieuws uit de milieubeweging ...

Interview

8-11

Hans Verbruggen over basismobiliteit.

Wet en Mina

13

Boerenbond roert zich.

14-16

GGO's en duurzame ontwikkeling

18-19

Beleid

Ruimtelijke ordening in paars-groen.

Frontlijn

20-21

De milieubeweging liet de voorbije weken van zich spreken ...

Boek en Milieu

22

Boeken en tijdschriften netjes op een rijtje ...

Ecotips

24

Luizen te lijf.

Ronde tafel aan de

26-27

vooravond van de fusie VLAR-Indaver

Puzzelen

30

Haal dat prijzenpakket in huis!

Kalender

31

Schrijf je agenda boordevol milieuactiviteiten...

In een artikel uit het toonaangevende vakblad 'Nature' van december 1998 wordt gewezen op het indrukwekkende verleden van de milieubeweging in het signaleren van milieuproblemen. Maar als deze problemen ook moeten opgelost worden, moet diezelfde beweging samenwerken - 'partnership' aangaan - met de industrie en het beleid.

Zolang onze beweging zich beperkte tot haar klassieke signaal-functie verbeterde de milieukwaliteit niet. De 'schreeuwers' van de laatste decennia worden nu verondersteld te onderhandelen, te verzoenen, scheidsrechter te spelen, actie los te weken van regering, industrie, wetenschap en sociale partners. Protest wordt omgevormd tot programma's voor vernieuwende samenwerking. Het terechtwijzen van boosdoeners wordt vervangen door het samen zoeken naar oplossingen. De verantwoordelijkheid om dit te bereiken moet niet alleen in de schoenen van de milieubeweging geschoven worden, maar gezien haar ervaring en maatschappelijk draagvlak, is ze best geplaatst om een doorslaggevende rol te spelen in de sociale heropbouw in het nieuwe millennium.

Het incident rond de Brent Spar is hiervan een mooi voorbeeld: de groene druk deed niet alleen Shell, maar alle oliemaatschappijen afzien van het laten zinken van olieplatforms. Er is geen publieke discussie meer over de nabestemming van platforms, de impact van storten, tewerkstelling, koolstofdioxide-uitstoot, ontstaan van kunstmatige riffen, enz. Handelspraktijken en milieubescherming kunnen en moeten samengaan en sociaal ondernemerschap is aanvaardbaar en noodzakelijk.

Lieve Grauls

C O L O F O N

Milieurama

19de jaargang - Maandblad van
Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen vzw
Redactie en Administratie
Bond Beter Leefmilieu
Tweckerkenstraat 47 - 1000 Brussel
Tel. 02/282.17.20. - Fax. 02/230.53.89.
email: hostmaster@bblv.be
http://www.ecomarkt.net/bbl/

Abonnementen

80 frank (los nummer),
750 frank (jaarabonnement),
1.500 frank (steunabonnement),
1.500 (abonnement buitenland).
Betaling kan op rekeningnummer
001-1475409-18 van Bond Beter
Leefmilieu vzw.

Combi-Abonnementen

Lidorganisaties van Bond Beter Leefmilieu
kunnen hun leden een uiterst voordelig
combi-abonnement van Milieurama aan-
bieden. Geïnteresseerd? Neem vandaag nog
contact op met het BBL-secretariaat.

Hoofdredeacteur en

Verantwoordelijke Uitgever

Lieve Grauls,
Tweckerkenstraat 47, 1000 Brussel
 Eindredacteur
Davy Polle Paulus

Werken mee aan dit nummer:

Stefaan Claeys, Charles De Buyser, Piet Decoster,
Lieve Grauls, Erik Grietens, Danny Jacobs,
Martine Langen, Bea Lootens, Bart Martens,
Valerie Puttevels, Dirk Serneels,
Sandra Van Aerschot, Jo Van Assche,
Johan Vandewalle, Saar Van Hauwermeiren,
Jan Vanherk, Set Van Houdt,
Dirk Van Regenmortel, Davy Polle Paulus

Foto's

Frans Geys, Luc Verhaegen, BBL-archief

Vormgeving en druk

VUMpress

Copyright

Overname van artikels wordt aanbevolen,
mits bronvermelding.

Advertenties

Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de
inhoud van de opgenomen advertentie.

Papier

Milieurama wordt (uiteraard) gedrukt op
niet-gebleekt kringlooppapier, de kaft is
niet-chloorgebleekt. Gooi deze Milieurama
niet zomaar weg! Geef hem door aan
vrienden of geïnteresseerden. Volledig uit-
gelezen? Geef Milieurama dan een plaatsje
bij het oud papier!

Mobiliteit maakt ziek ...
Dat blijkt nog maar eens uit
recent gevoerd onderzoek.
Dringend tijd dus om ons af
te vragen hoe het verder
moet.

(dia voorkaft:
Luc Verhaegen)

Ziekmakende mobiliteit

Op 18 juni ll. ondertekenden zeventig ministers, bevoegd voor milieu of gezondheid een charter rond verkeer, milieu en gezondheid. Dit ter gelegenheid van de derde ministeriële conferentie over gezondheid en milieu van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). De conferentie maakte om een andere reden opschudding. Het WHO maakte er bekend dat het autoverkeer meer doodt via de vervuiling van de lucht dan door verkeersongevallen. De uitgebreide studie deed ons even slikken.

SLIK!

"Het wegverkeer is de belangrijkste bron van luchtvervuiling, geluidshinder, verkeersongevallen en het werpt barrières op voor mensen die willen wandelen en fietsen. En het aandeel van het wegverkeer neemt nog toe," aldus Dr. Carlos Dora van het Europese Centrum voor Milieu en Gezondheid van het WHO in Rome. "Het mag duidelijk zijn dat luchtvervuiling een groot gezondheidsprobleem veroorzaakt. We betalen een hoge prijs voor dit excessieve transport, niet alleen in geld- maar ook in gezondheidstermen." De WHO onderzocht de gezondheidskosten van luchtvervuiling door het wegverkeer. Het onderzoek werd gevoerd in opdracht van de Oostenrijkse, Franse en Zwitserse overheid. De verkeerssituatie en de effecten van kleine deeltjes voor de gezondheid in 'hot spots' in de drie lan-

den werden bekeken. Uit het onderzoek bleek dat een derde van alle deeltjes door het wegverkeer uitgestoten wordt. In steden neemt dat aandeel nog toe tot de helft. De langdurige blootstelling aan luchtverontreiniging door auto's veroorzaakt volgens de studie 21.000 doden per jaar in de drie landen, meer dan het aantal verkeersdoden. In Oostenrijk komen elk jaar 1.031 mensen om in het verkeer, in Frankrijk 8.300, in Zwitserland 616, in totaal 9.947. Maar de studie bracht nog meer opmerkelijke feiten aan het licht in deze drie landen. Elk jaar hebben ook 300.000 kinderen last van bronchitis door de luchtvervuiling. Dat luchtvervuiling een zware druk legt op astmalijders wisten we, maar dat het autoverkeer voor 395.000 meer aanvallen per jaar leidt bij volwassenen en 162.000 aanvallen bij kinderen is een pijnlijk gegeven. Elk jaar zijn er ook 15.000 hospitaalopnames nodig wegens hartklachten die direct te wijten zijn aan het autoverkeer. De luchtvervuiling zorgt er in totaal voor dat er in totaal 16 miljoen arbeidsdagen wegens ademhalingsproblemen verloren gaan voor Frankrijk, Zwitserland en Oostenrijk. Moeten er nog auto's zijn?

De totale kostprijs van die gezondheidsklachten voor de maatschappij bedraagt voor de drie landen samen 27 miljard euro per jaar. In dit bedrag zitten alle ziekenhuiskosten, de kosten voor de sociale zekerheid, maar ook minder exact meetbare kosten die gepaard gaan met het verlies aan kwaliteit van het leven of verlies van het leven tout court. De kosten bedragen 1,7 procent van het BNP van de drie landen, of 360 euro per inwoner per jaar.

Stappen naar gezonde mobiliteit

Ter gelegenheid van de Week van de Zachte Weggebruiker in mei 1999 organiseerden BBL en Langzaam Verkeer een Vlaamse rondetafel rond gezondheid en verkeer. Professor-toxicoloog Bernard van de UCL stelde ook daar dat de vervuiling door het verkeer de voornaamste bron van atmosferische vervuiling in steden en langs verkeersassen is. De landelijke omgevingen blijven relatief gespaard. In de vervuilde lucht van onze steden tellen we meer dan drieduizend vervuilende stoffen, waaronder grote aantallen muta-

Terug naar school, ok, maar met welk vervoermiddel?

gene en kankerverwekkende stoffen. Zo vinden we onder meer benzeen terug, in concentraties van 1 tot 5 procent aanwezig in benzine, of polycyclische aromatische koolstoffen (PAKs) die ontstaan door onvolledige verbranding. Een deel daarvan wordt omgezet in nitraatderivaten (de nitro-PAKs) die, net zoals de PAKs, waarschijnlijk kanker veroorzaken bij de mens. De PAKs en hun nitraatderivaten zijn vooral aanwezig in de uitlaatgassen van dieselloertuigen. Toch zitten er nog andere kankerverwekkende stoffen in de uitlaatgassen van voertuigen: ethyleen, 1.3-butadeen, formaldehyde, aromatische zuren en dioxines. Daarnaast kunnen de remmen van auto's 10 tot 70 procent asbest bevatten. Bij een gelijke verkeersdichtheid liggen de atmosferische concentraties van vervuilde stoffen hoger in smalle straten omzoomd met hoge gebouwen ('canyon street effect'), rond benzinestations en zeker in tunnels en ondergrondse parkeergarages. De concentraties in de voertuigen liggen systema-

Een duurzaam mobiliteitsbeleid vraagt meer aandacht voor vraagbeheersing en minder voor (infrastructuur)aanbod.

tisch hoger dan de concentraties die men buiten opmeet. Vervuilde stoffen uitgestoten onder de vorm van kleine deeltjes of opgenomen daarin (PAKs) vormen een

uitzondering op de regel: hun concentratie ligt lager binnenin de voertuigen. Volgens Bernard wijzen epidemiologische studies op een toename van het aantal kankers - vooral van het ademhalingsstelsel - in stedelijke gebieden. Dat gebeurt niet in rurale gebieden. Deze stijging van meer dan 50 procent kan men niet verklaren door de verschillen in rookgewoontes. Wetenschappers menen dat de meest voor de hand liggende verklaring de vervuiling door PAKs en nitro-PAKs is, uitgestoten door voertuigen in het algemeen en dieselloertuigen in het bijzonder. Deze hypothese wordt gestaafd door experimentele studies naar de kankerverwekkende eigenschappen van deeltjes die de dieselmotoren uitstoten en epidemiologische studies die een groot aantal gevallen van longkanker bij beroepschauffeurs vaststellen.

Professor Bernard: "De vervuiling door het autoverkeer in de stad is de voornaamste bron van blootstelling aan kankerverwekkende stoffen in het leefmilieu. Daarmee ligt ze ruimschoots voor op andere bronnen van vervuiling (verbrandingsovens, industrie, huisverwarming, enzovoort). Sinds 1970 heeft de Europese Unie al wetten gemaakt om de uitstoot van voertuigen te beperken. Dankzij die maatregelen is de uitstoot per wagen met 70 procent verminderd. Toch is in dezelfde periode de totale uitstoot van het wagenpark toegenomen. Dat moeten we op rekening schrijven van het stijgend aantal wagens en de toename van het verkeer. De Europese Commissie heeft daarom kwaliteitsnormen voor lucht vastgelegd gebaseerd op de bescherming van de gezondheid."

Mobiliteit en milieubeweging

De mobiliteitsproblematiek wordt ongetwijfeld één van de prioritaire aandachtsvelden voor de volgende legislatuur. Naarmate het wegverkeer zich steeds verder vastrijdt, worden de problemen op vlak van leefbaarheid, verkeersveiligheid en bereikbaarheid steeds beter zichtbaar.

Het milieu- en mobiliteitsvraagstuk oplossen, betekent raken aan de bestaande verplaatsingspatronen. Verplaatsingen gebeuren steeds sneller en over langere afstanden (auto, vrachtwagen, HST, vliegtuig) wat de druk op natuur en milieu vergroot. Mobiliteitsproblemen lossen we echter niet op door de verschillende vervoermiddelen tegen elkaar uit te spelen op vlak van infrastructuur en prijs. Dit zorgt voor een door de samenleving gefinancierd opbod dat meer mobiliteit, meer kosten en meer milieuoverlast oplevert. Het huidige beleid blijft teveel beperkt tot infrastructuurmaatregelen en prijsverlaging voor de alternatieve vervoersmodi. Deze maatregelen leiden tot een mobiliteitsbeleid dat zichzelf in de staart bijt: het wegwerken van congestiepunten door middel van nieuwe infrastructuur en het goedkoper - of gratis - maken van alternatieven trekt nieuw verkeer aan, zodat binnen zich binnen de kortste keer zich nieuwe knelpunten aandienen.

Een duurzaam mobiliteitsbeleid vraagt meer aandacht voor vraagbeheersing en minder voor (infrastructuur)aanbod. Volgens de Europese investeringsbank investeert Europa trouwens teveel in onrendabale projecten en vertraagt daardoor de groei van de economie in Europa. Professoren Stef Proost (KUL) en Bruno De Borger (UIA) stellen dat een aantal investeringen die nu verantwoord lijken te zijn met de huidige lage belastingen op vervoer, niet langer verantwoord zullen blijken wanneer men reële vervoerprijzen aanrekent. Het nieuwe verkeer brengt immers weer nieuwe kosten mee die de gebruikers eigenlijk niet bereid zijn te betalen. Als die kosten van de mobiliteit niet worden toegerekend, gaat men ten onrechte veel grotere baten toerekenen aan wegbreiding. Het gevolg is dat men overinvesteert in infrastructuur.

Kortom, we moeten van een infrastructuurbeleid naar een mobiliteitsbeleid. De mobiliteit beheersen doen we best door het verhogen van de verplaatsingsweerstand (hogere, juiste prijzen en een verlaging van de snelheid), een slim locatiebeleid en transportsparende logistieke concepten.

Gevraagd: een gezond mobiliteitsplan

Groot-Brittannië anticipeerde op de Europese luchtkwaliteitsplannen. In maart 1997 werd een nationaal luchtkwaliteitsbeleid bekend gemaakt, dat luchtkwaliteitsnormen voor acht polluenten bevat. De strategie omvat nationale én lokale acties omdat de emissies plaatselijk kunnen verschillen. Lokale overheden kunnen lokale plannen voor het beheer van de luchtkwaliteit opstarten. Het beleid wil schonere brandstoffen en auto's tot stand brengen. Dit is mogelijk door een gevariabiliseerde wegentaks in te voeren, afhankelijk van de uitstoot van de auto - er zijn verhogingen voor dieselwagens en verlagingen voor kleinere en schonere auto's -. Alternatieve brandstoffen zoals LPG worden gepromoot. Ook de wagens die nu in omloop zijn, worden onderworpen aan emissietests. In zeven pilootsteden werden deze tests langs de weg afgenomen en boetes opgelegd waar de auto's de normen overschreden. Tegelijk liep een informatiecampagne onder de noemer "are you doing your bit?".

Groot-Brittannië stelde ook een globaal plan rond verkeer op, de zogenaamde "New Deal for Transport". Het belangrijkste hierbij is de uitwerking van lokale verkeersplannen die de strategie om de verkeersproblemen, luchtverontreiniging en files te keren dient te bevatten. Ook instrumenten zoals 'road pricing', parkeerbeleid en afspraken rond lokaal busverkeer komen aan bod. De "Road Traffic Reduction Act 1997" verplicht gemeenten om zicht te krijgen op de verkeersstromen op hun grondgebied en doelen te stellen in haar verkeersplannen om het verkeer te beperken. Tegen juli 2000 dienen deze lokale verkeersplannen met

reductiedoelstellingen neergelegd te worden.

Een voorbeeld van een stad die de wetgeving aangrijpt om een lokaal verkeersplan op te maken is Edinburgh. Het plan van de stad gaat uit van de herinrichting van de openbare ruimte en de straten. En dit vanuit het idee dat de stad zich te lang bezig heeft beziggehouden met het mobiele karakter van auto's in plaats van de individuele reizigersmobiliteit. Auto's nemen de meeste plaats in om mensen te doen bewegen. Uit onderzoek blijkt ook dat het terugdringen van de ruimte voor de auto niet meer files en luchtverontreiniging, maar juist een vermindering van het verkeer tot 20 procent, tot gevolg heeft. De stad investeert daarom in auto-vrije winkelstraten, wandelzones, vrije busbanen en fiets- en wandelroutes. Om de afhankelijkheid van de auto te verminderen worden autodeelprojecten opgestart in nieuwe autovrije woonwijken. Het gebruik van 'road pricing' is een belangrijk sturend instrument in het geheel. De reiskosten van het autobezit zijn de laatste twintig jaar bijna stabiel gebleven terwijl het openbaar vervoergebruik meer dan 50 procent duurder werd. Edinburgh heeft een privélening afgesloten waarmee een openbaar transportsysteem wordt gefinancierd. Die lening wordt terugbetaald door de toekomstige toelagen van 'road pricing'.

Dirk Van Regenmortel
Foto's Luc Verhaegen

i Meer informatie over mobiliteit vindt u in "Stappen naar gezonde mobiliteit", een uitgave van BBL en Langzaam Verkeer (LV), bestellen bij LV, 016/23.94.65

Lokale verkeersplannen moeten strategieën bevatten om verkeersproblemen, luchtverontreiniging en files te keren.

Actief en gezond

Professor Dr. Gaston Beunen van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie van de KUL stelde dat het voor de gezondheid uiterst belangrijk is om dagelijks matig fysiek actief te zijn gedurende 30 minuten. Een aantal studies geeft trouwens ook aan dat deze 30 minuten geaccumuleerd kunnen worden, pakweg door driemaal 10 minuten voldoende fysiek actief te zijn. Door te wandelen en te fietsen bijvoorbeeld en dit te integreren in het dagelijkse verplaatsingspatroon.

"Nooit is er zoveel reclame gevoerd voor een pil als voor Viagra. Ze maakt zelfs het onderwerp uit van dagelijkse gesprekken. Veronderstel nu eens dat we een pil hadden die de volgende gunstige effecten heeft: daling van sterftecijfers en vermindering van cardiovasculaire aandoeningen, suikerziekte op volwassen leeftijd, osteoporose, verhoogde bloeddruk, overgewicht en obesitas, darmkanker, verhoogd cholesterolgehalte, stress en depressie en mogelijk zelfs borstkanker. Onmiddellijk zal iedereen zeggen dat zo'n pil niet bestaat, want die zou een ongekende omzet kennen en de farmaceutische industrie enorme winsten opleveren. Nochtans bestaat er wel een levensstijl die al deze effecten inhoudt, nl. een fysiek actieve levensstijl. Dit wil niet zeggen dat we met zijn allen aan de marathon of de 20 km van Brussel moeten deelnemen. Diegenen die dat wensen en zich zorgvuldig voorbereiden, bravo, en succes gewenst. Dit wil wel zeggen dat verschillende studies aantonen dat een half uur gematigde lichaamsbeweging per dag voldoende is om het risico op vroegtijdige sterfte aanzienlijk te doen dalen. Tijdens een symposium dat plaatsvond op 23 november jl. op de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie van de KUL besprak professor Steve Blair, van het Cooper Institute for Aerobics Research in Dallas, de resultaten van onderzoek bij meer dan 7.000 vrouwen en 25.000 mannen. Mannen en vrouwen met een redelijke conditie en een gematigde regelmatige fysieke activiteit hebben 50 procent minder risico om vroegtijdig te overlijden dan diegenen met een laag fitheidsniveau. Bij zeer fitte personen ligt het risico nog 10 tot 15 procent lager. Het is dus hoog tijd dat Vlaanderen in beweging komt en dat de minister van Welzijn hiervoor de nodige stappen onderneemt om de volksgezondheid te vrijwaren. Het zal daarenboven de ziekteverzekering ten goede komen."

Procter & Gamble

Kwaliteitsproducten
gemaakt na veel
milieuonderzoek

Risk Assessment and Management of New and Existing Chemicals
Environmental Toxicology and Pharmacology

C.J. Van Leeuwen, F. Bro-Rasmussen, T.C.J. Feijtel, R. Arndt,
Grandy, B. Hansen, J.J. Van Hemmen,

Composting to Achieve a 50%
Management Approach
P. Schauner, 1997

Effect of Linear Alkylbenzenesulfonates With Dissolved
on the Effect on Bioavailability
Versteeg, 1996. Environmental Science & Technology

Fate of Linear Alkylbenzene Sulfonate in the Environment.

D.C. McAvoy, W.S. Eckhoff and R.A. Rapaport. 1997. The CLER Review 3(1): 4-17

Effects of Nutrient Trace Metals
(S,S)-EDDS

within an Effective Presence of the Chelator

L'inventaire du Cycle de vie Pour
P. Schauner, and others

Overall Framework for
Integrated Waste Managers.

Integrating Life-Cycle Assessment Within
Environmental Management

B. De Smet, P.R. White and J.W. Owens
ed. Chapter 16, McGraw Hill

Impact of Biodegradation Test Methods on the
Applicability of Biodegradation QSARs
C.E. Cowan, T.W. Federle, R.J. Larson T.C.J. Feijtel 1996

Building Uncertainty Analysis into
Chemicals Disposed Through Municipal Wastewater

Flow Through Laboratory Microcosm Suitable for Assessing Effects of Surfactants on
Natural Periphyton

S.A. Belanger and K.L. Rupe. 1996 A. Environmental Toxicology and Water Quality, 11:65-76

Dit geldt voor alle producten van Procter & Gamble:

O.a. Bonux - Ariel - Dash - Dreft - Vizir - Bonux - Ace Delicat - Lenor - Mr. Proper -

Antikal - Pampers - Bounty - Always - Alldays - Demak'up - Tempo - Tampax -

Oil of Olaz - Vicks - Pétrole Hahn - Pantene - Head & Shoulders - Wash & Go -

Monsavon - Clearasil - Secret

Nieuwe biologische zadenlijst van Velt

De eerste volledig biologische zadenlijst van de Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze (Velt) is vorig jaar een onverhoopt succes gebleken: ruim 1200 tuinders bestelden bijna 40.000 verpakkingen zaai- en plantgoed. Tijd dus om dit initiatief te herhalen en uit te breiden. Zo is het aanbod aan groenten van de drie biologisch werkende én gecontroleerde zaadhuisen De Bolster uit Nederland, en Terre de Semences en Le Biau Germe uit Frankrijk aangevuld met de zopas op de markt gebrachte 30 biologische soorten van zaadhuys Somers. De lijst is verder aangevuld met een

zestel kiemgroenten, enkele hiaten zijn weg-gewerkt en het aantal rassen wortelen en radijs is uitgebreid. Het aanbod aan biologisch poot- en plantgoed, afkomstig uit België en Nederland, is ongewijzigd. Met deze zadenlijst blijft Velt de biologische landbouw verder ondersteunen in het kader van de BBL-campagne "10/10 voor de biologische landbouw", en wil de vereniging tevens een bijdrage leveren voor meer biodiversiteit. Ook geïnteresseerde niet-leden van Velt kunnen vanaf 1 oktober de biologische zadenlijst gratis aanvragen op het Velt-secretariaat.

i Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze (Velt) vzw, Uitbreidingstraat 392c, 2600 Berchem, tel. 03/281.74.75, fax 03/281.74.76, e-mail: velt@club.innet.be

VIBE Duurzaam bouwen op z'n Deens

Elk jaar organiseert het Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bowen en Wonen (VIBE) vzw een studiereis naar buitenlandse voorbeelden inzake 'duurzaam bouwen'. In maart 1999 ging het instituut naar Denemarken. Door het grote aantal geïnteresseerden, moest VIBE vzw een aantal mensen teleurstellen: de bus was in een mum van tijd volboekt. Om deze mensen toch nog door het Deense duurzaam-energie-landschap te gidsen, zal VIBE vzw de reis ingekort herhalen van 14 tot en met 16 oktober. De nadruk van de studiereis ligt op lokale energievoorziening, warmtekrachtkoppeling (WKK) en hernieuwbare energie. Vooral voor lokale besturen is deze studiereis interessant, omdat duidelijk wordt dat er op vlak van decentrale energieproductie én bewonersparticipatie heel wat mogelijk is op gemeentelijk- en zelfs wijkniveau. In tegenstelling tot wat bij ons vaak gepropageerd wordt. Praktische informatie over deze studiereis kan je bekomen bij Dirk Knapen (VIBE vzw), de inschrijvingsprijs bedraagt 14.000 BEF (7.500 BEF voor particuliere VIBE-leden). Het aantal deelnemers is beperkt, dus snel inschrijven is de boodschap.

i Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bowen en Wonen (VIBE) vzw, Statiestraat 115, 2600 Berchem, tel. 03/239.47.23, fax 03/230.91.26, e-mail: VIBE@mail.dma.be

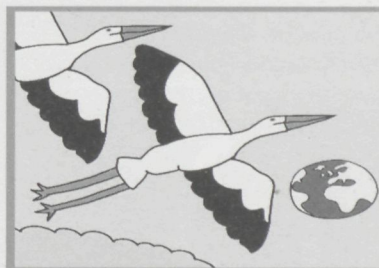
oost west centrum vzw

Leer leven in harmonie

Dit najaar zorgt Oost West Centrum vzw met haar negen afdelingen opnieuw voor een gevarieerd aanbod aan cursussen. Zo kunnen geïnteresseerden onder meer vanaf medio november in Antwerpen en Brugge terecht voor een avondcursus Feng Shui. Deze duizenden jaren oude Chinese leer over de relatie en wisselwerking tussen mensen en hun omgeving streeft naar het bewerkstelligen van harmonie in onszelf door wat ons omgeeft in balans te brengen. Die balans wordt bepaald door verschillende factoren: de ligging van je woonruimte, de plaats en aanwezigheid van planten, dieren en waterstromen, gebruikte materialen, kleuren, verhoudingen. Feng Shui tracht uit al deze factoren de optimale combinatie te vinden. Tijdens workshops leer je de beginselen van Feng Shui, waarmee je dan eenvoudige veranderingen kan aanbrengen in je woon- en werkomgeving en daardoor je leven positief beïnvloeden. Meer uitleg over deze en andere cursussen kan je verkrijgen op onderstaand adres.

i Oost West Centrum vzw, Consciencestraat 44, 2018 Antwerpen, tel. 03/230.13.82, fax 03/281.21.81, e-mail: info@owc.be

Ooievaars zonder Grenzen

Het Dierenpark Planckendael startte in 1986 met een ooievaarsproject. De bedoeling van het project is bij te dragen tot het behoud van de witte ooievaar in West-Europa, door de oprichting van een vrijlevende kolonie enerzijds en de uitwerking van een educatief project

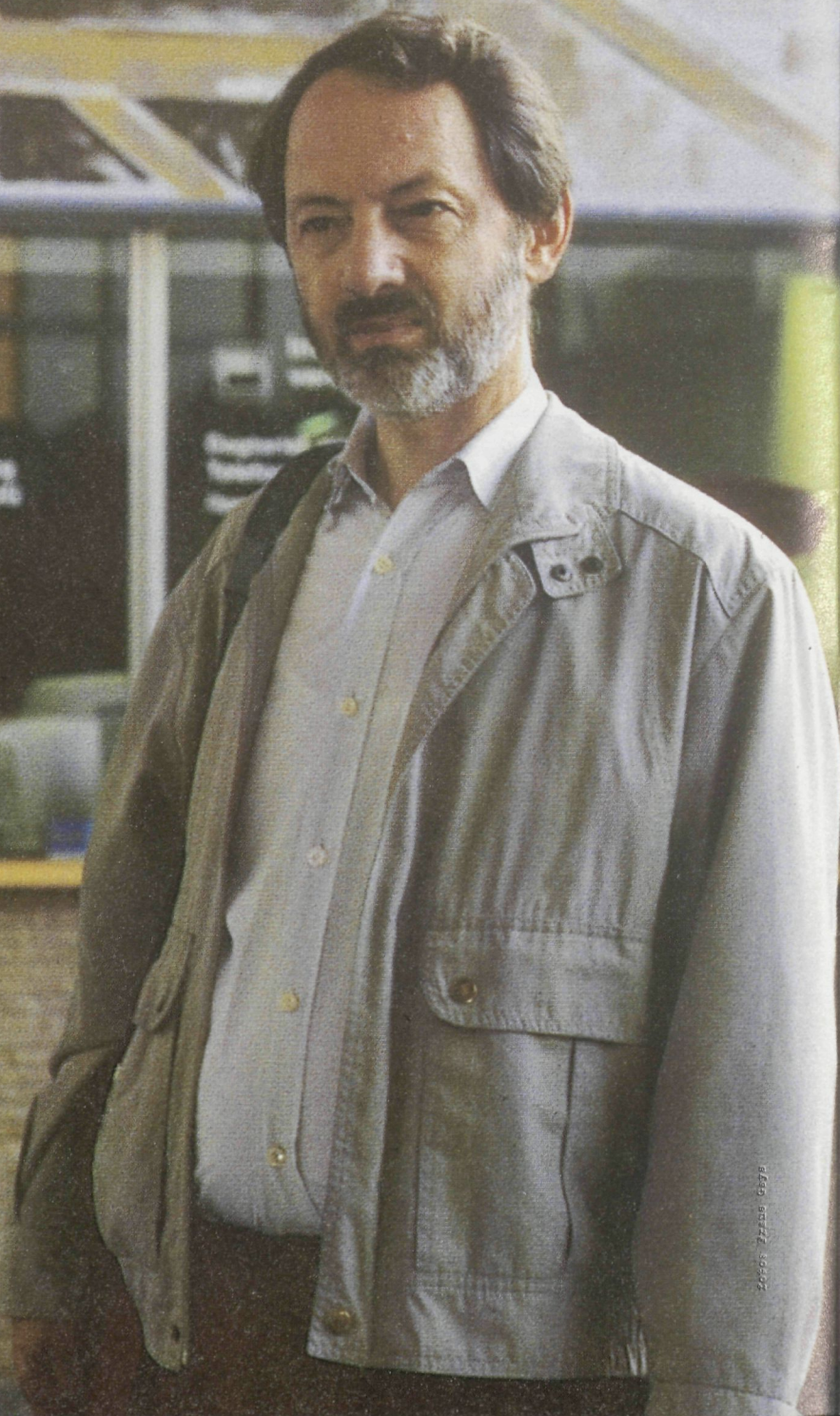
anderzijds. Met steun van de Vlaamse Gemeenschap bundelen de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen (KMDA) vzw en Natuurreservaten vzw anno 1999 de krachten om nu ook, als onderdeel van het totaalproject "Ooievaars zonder Grenzen", de 'baby-brengers' te volgen op hun jaarlijkse tocht naar overwinteringsgebieden in Zuid-Europa en West-Afrika. Daartoe werden verschillende jonge vogels met een zender uitgerust. Aan de hand van dagelijks binnenstromende satellietgegevens, kan men alzo de afgelegde weg van onze gevederde vrienden in kaart brengen. Elke bezenderde vogel kreeg een naam om de berichtgeving van het nareisende expeditieteam te vergemakkelijken. Je kan de ooievaars trouwens zelf op de voet volgen via internet (<http://www.ooievaars.vlaanderen.be>). Op deze prachtige site kom je ook veel meer te weten over het leven van de ooievaar, mogelijke bedreigingen voor de populatie in Vlaanderen en andere onderdelen van het project, dat nog loopt tot 2001.

i Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen (KMDA) vzw, Koningin Astridplein 26, 2018 Antwerpen, tel. 03/202.45.40, fax 03/231.00.18 en Natuurreservaten vzw, Kon. Ste Mariastraat 105, 1030 Brussel, tel. 02/245.43.00, fax 02/245.39.33

INTERVIEW

"Tijd voor kwaliteit in openbaar vervoer"

Op de vooravond van de Week van Vervoering ging Milieurama op bezoek bij Hans Verbruggen van Langzaam Verkeer vzw. Deze vereniging is actief op het domein van verkeersveiligheid, verkeersleefbaarheid en milieubewuste mobiliteit. Op het terrein van vorming en communicatie ontwikkelde de vzw een specifiek aanbod voor het onderwijs, lokale verkeersgroepen, maar ook voor de individuele burger. Ons gesprek handelde in eerste instantie over basismobiliteit: openbaar vervoer (OV) binnen bereik van iedereen, zowel financieel als structureel.

? **Vervoerarmoede en basismobiliteit is een aandachtspunt van de Vlaamse minister van Mobiliteit, Steve Stevaert. Gaat u akkoord met de aandacht die de nieuwbakken minister hieraan schenkt?**

Als politieke doelstelling heb ik daar in het geheel niets aan op te merken. Wanneer de minister een budget wil vrijmaken voor mobiliteit en het parlement hem daarin volgt en zijn beleidsdoelen onderschrijft, is hij natuurlijk gelegitimeerd om aandacht te besteden aan deze problematiek. Maar dan moet het budget wel degelijk de doelstelling volgen, natuurlijk. Aan beloftes zonder financiële ondersteuning hebben we helemaal geen boodschap.

? **Stevaert is ook de man achter gratis openbaar vervoer voor -12jarigen en 65-plussers. Hoe staat u tegenover dit beleid?**

Wanneer deze maatregelen politiek genomen worden, kunnen zij naar mijn gevoel wel degelijk een bijdrage leveren. Maar laten we daarbij niet vergeten dat dit geen mobiliteitsmaatregel is. Dit is een sociale maatregel en draagt daardoor nauwelijks iets bij aan de problematiek omtrent basismobiliteit.

Voor de -12jarigen is deze maatregel wel interessant, in die zin dat zij een doelgroep vormen met haast dagelijkse verplaatsingen naar school. Wanneer men het autogebruik kan minimaliseren door deze groep gratis openbaar vervoer aan te bieden, is deze maatregel een mogelijke optie. Daarbij denk ik dan ook aan jonge gezinnen met meerdere kinderen. Indien een verplaatsing met het openbaar vervoer hen minder kost dan dezelfde verplaatsing met de wagen, gaan zij misschien sneller gebruik maken van bus, tram en trein. In de meeste gevallen laten zij zich niet afschrikken door de prijs van het openbaar vervoer, maar het verhaal klinkt al heel anders wanneer zij bij-

voorbeeld vier kinderen hebben. Dergelijke gezinnen zijn sneller geneigd nu de wagen te nemen, omdat dat op het eerste zicht voordeliger is. Gratis vervoer voor -12jarigen kan hen dan misschien ook wel tot gebruik van het OV overhalen. Voor de 65-plussers moet men echter geheel andere overwegingen maken. In de eerste plaats moet men onderzoeken wat nu de vervoerbehoefte van deze doelgroep precies is. Ook het financiële aspect is van een totaal andere aard. De meeste 65-plussers kunnen het OV best betalen. Men riskeert deze groep dan ook 'hypermobil' te maken wanneer men hen gratis laat rijden en het is nog maar de vraag of de huidige infrastructuur die capaciteit kan verwerken. Men zou echter wel iets kunnen doen voor de 65-plussers die momenteel hun ticketje niet kunnen betalen, bijvoorbeeld door het uitgeven van cheques om tegemoet te komen aan een basisbehoefte.

? **Zal deze laatste doelgroep naar uw mening dan wel zo snel geneigd zijn te kiezen voor openbaar vervoer, wanneer de meeste onder hen misschien al jaren met de wagen rijden?**

Ik hoef je waarschijnlijk niet te vertellen dat de risico's in het verkeer de laatste jaren enorm zijn toegenomen. Misschien is het dan niet zo'n slecht idee om oudere mensen de stress en drukte te laten vermijden door meer het OV te laten nemen. Een onderzoek naar de attitudes van deze doelgroep en de opportuniteit van de 'gratis OV'-maatregel kan misschien meer licht op de zaak werpen.

In ieder geval zijn er enkele voorwaarden verbonden aan de wil om 65-plussers meer naar het OV te halen. In de eerste plaats moet er een voldoende uitgebouwd OV-netwerk in de buurt zijn. Het heeft geen zin mensen gratis te laten rijden wanneer zij daarvoor eerst een half uur moeten lopen. Bovendien komen enkel zij in aanmerking die over een dergelijk netwerk beschikken, maar er momenteel geen gebruik van maken. Een duidelijke aflijning van de doelgroep is dus evident. Verder moet men het risico op overvolle vervoermiddelen zo goed mogelijk beperken. Geen enkele 65-plusser gaat de stress in de wagen willen vervangen door de stress van een stampvolle bus bijvoorbeeld. Men moet dus vooral werken aan een comfortverbetering en comfortgarantie wil men de attitude ten opzichte van OV veranderen bij 65-plussers.

? **De Vlaamse regering heeft de ambitieuze doelstelling gesteld het aantal OV-reizigers binnen de vijf jaar te verdubbelen. Is 'OVx2' wel een reële doelstelling, wanneer men ziet dat diezelfde regering zich duidelijk niet tegen de automobiliteit uitspreekt en zelfs van plan is de 'ontbrekende schakels' in het wegennet in te vullen?**

Deze doelstelling heeft minder met basismobiliteit te maken. Zelfs al bedient men in het kader van basismobiliteit een dubbel zo grote oppervlakte, dan nog geloof ik nooit dat De Lijn daarmee globaal 5 procent reizigers wint. Dat is trouwens ook niet de doelstelling van basismobiliteit. De enige doelstelling is "beschikbaar zijn, bereikbaarheid scheppen, de mensen een potentieel bereik geven".

Als de regering zich de doelstelling van 'OVx2' voor ogen stelt, verbindt zij zich tot heel wat! Om dat te bereiken moeten niet alleen meer bussen en trams rijden, er moet vóóraf zwaar worden geïnvesteerd in doorstroming en prioriteit. En de ruimte daarvoor zal moeten afgepeuterd worden van het wegverkeer. Soms ook van de open ruimte. Nieuwe tramsporen en meer rollend materieel, gevolgd door een doordringende promotie- en informatiecampaignede om al dat nieuws aan de man te brengen. Werkbare aansluitingen moeten aangeboden worden. Overstappunten moeten op hun taak berekend worden qua uitstraling, veiligheid en exploitatiebaarheid. De norm hierin moet de vraag zijn of men z'n kind van 12 alleen via die aansluiting naar de middelbare school stuurt. En nog of oma via die overstap met de bus gaat of blijft vragen om haar met de auto te voeren. Pas dan is 'OVx2' binnen bereik.

Daarnaast mag men het psychologisch effect van een dergelijke uitspraak niet onderschatten. Minister Sauwens heeft in het verleden al een verdubbeling van het aantal OV-reizigers aangekondigd. Deze uitspraak bleef zonder enig gevolg. In Nederland heeft de overheid jarenlang een campagne gevoerd rond "Ovx2", zonder gevolg, bij gebrek aan middelen en aan consequente operationalisering. Alleen de campagnekant van het verhaal heeft de wereld terecht verbaasd.

? Is het mogelijk een basisdienstverlening uit te bouwen met het openbaar vervoer voor iedereen op een betaalbare manier, zoals voorgesteld door de voorzitter van De Lijn - het idee van een mobiliteitsheffing om iedereen gratis openbaar vervoer te geven -?

Ik vermoed dat dit eerder een illusie blijft, jammer genoeg. Ik zie een dergelijk idee helemaal niet zitten om het probleem van basismobiliteit op te lossen. Anderzijds lijkt me dit wel een goed idee om bepaalde marktsegmenten in bepaalde stadsdelen te kunnen aanspreken. Een dergelijk beleid lost de files niet op, maar kan wel een alternatief bieden om die files te vermijden.

Maar om mensen uit de auto en op de bus te krijgen, zal men met andere argumenten moeten komen aandraven. Mensen beseffen gewoon niet hoe duur een auto wel is, omdat zij enkel de brandstofkosten beschouwen. Verzekering, wegenbelasting, onderhoud vormen geen permanente kosten voor de bestuurder en hij 'vergeet' deze dan ook vaak aan te rekenen in zijn gebruik van de wagen.

Nogmaals, in de eerste plaats moet men werk maken van de kwaliteit van het aanbod in OV, voor men andere maatregelen kan overwegen. Nadien kan men dan nog altijd het OV gratis maken voor diegenen die het nodig hebben of voor diegenen die op een dergelijk initiatief reageren.

? Ondertussen vangen we her en der wel enkele signalen op van burgers die deze mobiliteitsheffing absoluut niet zien zitten, omdat zij "toch nooit de bus nemen". Hebben zij niet ergens gelijk? Of maken zij zich nodeloos ongerust?

Een mobiliteitsheffing mag naar mijn gevoel nooit het predikaat "voor gratis openbaar vervoer" meekrijgen, maar moet losstaan van alle randvoorwaarden. Op termijn komt de mobiliteitsheffing er sowieso, al dient ze zich dan misschien onder een andere vorm aan. Denk bijvoorbeeld maar aan rekeningrij-

foto: Frans Geys

"Gratis openbaar vervoer moet losstaan van elke heffing. Wat men wél moet doen, is het autoverkeer belasten en de opbrengst daarvan aanwenden om alternatieven te financieren. Laat dus de autorijder betalen en niet de hele gemeenschap."

den, verhoogde taksen, ... Gratis OV kan men dan, indien nodig, wel aanbieden als 'kers op de taart', maar moet losstaan van elke heffing. Wat men echter wél moet doen, is het autoverkeer belasten om met de opbrengst daarvan alternatieven te financieren en deze alternatieven een kwalitatieve onderbouw te geven. Laat dus de autorijder betalen en niet heel de gemeenschap.

? Welke diensten van openbaar nut heeft Vlaanderen nodig? Moet Vlaanderen duidelijk kiezen voor enkele basisdiensten, zoals woon-schoolverkeer per bus, voorstads- en stadsnetwerken en verder vraagafhankelijk vervoer ondersteunen of dienen alle (deel)gemeenten ook verzekerd van dienstverlening in de regio over gans de week?

Diensten van openbaar nut mag men niet afhankelijk maken van de inkomsten, maar wel van het resultaat. Daarbij onderscheid ik verschillende deelaspecten. Op sociaal vlak moet men uitmaken of een basisaanbod aan diensten van openbaar nut wel degelijk mensen uit hun isolement haalt. Bovendien moet men zich de vraag stellen of men de doelgroep die men voor ogen had, wel degelijk bedient. Indien dat zo is, dan is het uitgegeven OV-geld goed en terecht besteed.

Ook op milieuvlak kan dergelijke redenering gemaakt worden. Operationaliseer de reductienormen voor CO₂ en NO_x in vervoersovereenkomsten met de verschillende maatschappijen. De effecten van deze normen zijn perfect meetbaar na enkele jaren en dienen dan ook deel te gaan uitmaken van elk afgesloten vervoerscontract.

Tenslotte zie ik ook verscheidene aspecten van het mobiliteitsmanagement die de overheid kan realiseren door een specifiek dienstenpakket af te kopen. Denk maar aan het concept van 'handenvrij winkelen' of autovrije straten in het stadscentrum waar men wel kan geraken met het OV.

Dit vergt een totaal andere manier van aanpakken. In de eerste plaats moet men doelstellingen formuleren en deze voorleggen aan de verschillende vervoersmaatschappijen, waarna men de criteria bepaalt om tot een vervoersovereenkomst mét resultaatverbintenis te komen. Na verloop van tijd volgt een evaluatie van deze overeenkomst. Werden de doelstellingen bereikt, dan kan men verder samenwerken. Indien niet, dan moet men op zoek gaan naar een andere en betere oplossing.

De liberalisering van de spoorwegen heeft een tendens tot vraag naar terugtrekking van de NMBS op zijn basislijnen tot gevolg. Valt deze tendens naar rendabele treindiensten te verzoenen met de politieke en maatschappelijke vraag naar bereikbaarheid en basismobiliteit?

Hoewel de liberalisering van de spoorwegen op zich geen slecht idee is, mag en moet de overheid kunnen eisen dat een geprivatiseerde NMBS zich houdt aan het verkeerssysteem dat de overheid voor ogen heeft. Zij moet de NMBS daar dan ook via zakelijke contracten mét resultaatverbintenis toe verbinden. Wat mijns inzien niet kan, is de privatisering van de infrastructuur en het grondenpatrimonium van de NMBS. Dat moet een apart bedrijf worden dat strategisch gesproken in overheidshanden blijft. Heb je je als eens een multinational voorgesteld als eigenaar van de grootste en duurste, en bovendien samenhangende terreinreserve in de hoofdstad, en die in één klap de hele ijzeren bloedsomloop van de Antwerpse haven gaat beheren?

Volgens Arie Bleijenberg kunnen we het mobiliteitsprobleem enkel oplossen als we aan het aanbod gaan werken, door het verkeer minder snel te maken, minder te investeren in infrastructuur en door de juiste prijs aan te rekenen, ook aan het openbaar vervoer. Kunnen we deze these verzoenen met de vraag naar basismobiliteit?

Basismobiliteit gaat over veel meer dan Arie Bleijenberg zegt. Hij beperkt zich tot het verkeer op zich en heeft het niet over

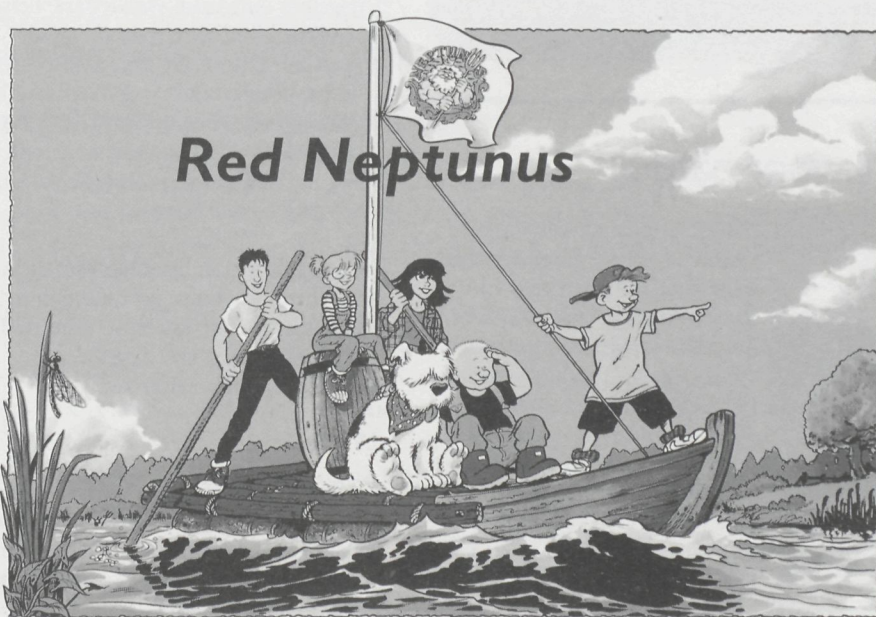
welke repercussies dit verkeer heeft naar andere sectoren van de samenleving. Ongetwijfeld geeft zijn standpunt kleur aan de discussie omtrent basismobiliteit, maar er is meer. Zijn theorie moet tegen het licht gehouden worden van niet alleen de basismobiliteit, maar ook van de ruimtelijke ordening, het milieu en alle andere maatschappelijke aspecten. Dat te goedkoop verkeerde attitudes uitlokt, is juist. Dat dé oplossing dan maar ligt in het duurder maken van dat verkeer, vind ik wat 'eng' geformuleerd.

Tot slot: wat verdient volgens u absolute prioritaire aandacht wanneer we het hebben over mobiliteit in het algemeen?

Ongetwijfeld het principe van beleidsintegratie bij de overheid. Daarvoor is er vooral een sterk mobiliteitsbureau nodig zowel bij de gewestregeringen als bij de federale, maar ook bij provincies en gemeenten. Door kwantificering en operationalisering van de sociale doelstellingen dienen de overheden het budget te bepalen dat ze willen besteden aan de oplossing ervan, via het OV. Vervolgens kunnen zij met hun budget de markt opgaan van aanbieders van openbaar vervoer. Of die al dan niet in concurrentie staan met elkaar, maakt zelfs geen deel uit van de essentie van het verhaal. Deze aanbieders kunnen daarop een offerte indienen en op basis daarvan onderhandelen over de omzetting ervan in een dienstverleningsconcept naar de reizigers toe. Als de overeenkomst dan ook nog resultaatverbintenissen bevat, zitten we gebeiteld.

Davy Polle Paulus

Opendeurdagen van Aquafin
op de waterzuiveringsinstallaties van

Hechtel-Eksel (Hoksentsstraat)
Zondag 3 oktober van
13.30 tot 17.30 uur

Geraardsbergen-Grimminge (Zakkaai)
Zondag 3 oktober van
13.30 tot 17.30 uur

Neptunus belooft iedereen die opkomt voor schoon water!

Water om te varen, te vissen en te zwemmen. Daarvoor zorgt Aquafin.
Minder water vervuilen, daar zorgen we met zijn allen voor.

Aquafin n.v. • Dijkstraat 8 • 2630 Aartselaar • tel. 03/450 40 37 • fax 03/450 44 53 • E-mail: info@aquafin.be

Projectoproep voor het Zoniënwood

B Het Fonds Generale Maatschappij van België voor het Zoniënwood werd op initiatief van de Generale Maatschappij van België opgericht en wordt door de Koning Boudewijnstichting

beheerd. Het wil bijdragen tot het behoud en de herwaardering van het Zoniënwood. Vandaag vormt het Zoniënwood een echte 'groene long' van meer dan 5000 ha rond Brussel. Nu staat men voor de uitdaging het bos zodanig te beheren dat het zijn recreatieve functie kan behouden zonder dat het ecologische aspect en de bosbouw in het gedrang komen.

Daarom wil het Fonds Generale Maatschappij van België voor het Zoniënwood de volgende vijf jaar projecten steunen met een duidelijke visie en een concrete strategie voor de duur-

zame ontwikkeling van het Zoniënwood.

Met een budget van ongeveer 4,5 miljoen BEF zal het Fonds in 1999 maximaal drie projecten steunen. Een project kan maximum drie jaar na elkaar de financiële steun van het Fonds krijgen.

Samenwerking tussen de beheerders van het bos en de verenigingen en onderzoeksinstituten die in het Zoniënwood actief zijn, is een absolute vereiste.

Overheidsinstanties, verenigingen en onderzoeksinstituten die belangstelling hebben voor het initiatief worden verzocht om hun project tegen uiterlijk 31 oktober 1999 op het Secretariaat van het Fonds in te dienen. Het Bestuurscomité van het Fonds zal de verschillende projecten evalueren en uiterlijk op 30 november 1999 het resultaat van de selectie bekendmaken.

i Voor bijkomende inlichtingen over het Fonds Generale Maatschappij van België voor het Zoniënwood, de projectoproep 1999 en het kandidaatsformulier kunt u zich wenden tot: Secretariaat van het Fonds Generale Maatschappij van België voor het Zoniënwood, Koning Boudewijnstichting, Anne Schryvers, Secretaris van het Fonds, Brederodestraat 21, B-1000 Brussel, tel. 02/549.02.37 - fax 02/512.00.35

Recht van voorkoop nu ook voor natuur

Sinds 24 augustus 1999 beschikt het Vlaamse Gewest over het recht van voorkoop om nu ook de natuur te beschermen. Voordien werd het recht van voorkoop in Vlaanderen vooral gebruikt bij de bouw van sociale woningen en in ruilverkavelingen. Het natuurdecreet van 1997 bepaalt echter dat het Vlaamse Gewest ook voor de uitbouw van natuurgebieden het recht van voorkoop kan uitoefenen. Dit houdt in dat de Vlaamse Landmaatschappij, als opdrachtgever voor het Vlaamse Gewest, in bepaalde gebieden te koop aangeboden gronden en gebouwen kan verwerven in de plaats van de hoogste bieder. Een eigenaar mag in die gebieden alleen verkopen nadat hij via de notaris de Vlaamse Landmaatschappij de gelegenheid heeft gegeven het voorkooprecht uit te oefenen.

Met het natuurdecreet van 1997 heeft de Vlaamse overheid haar voornemen om de

natuur in Vlaanderen genoeg ruimte te bieden, geconcretiseerd. In de komende jaren gaat zij meer en meer gronden aankopen in waardevolle natuurgebieden om de natuur er veilig te stellen. Het recht van voorkoop zal de overheid helpen om moeilijk te verwerven gronden te kopen, om ze dan op de gepaste manier te (laten) beheren. Ook de vzw's Natuurreservaten, De Wielewaal, Durme en Stichting Limburgs

Landschap hebben een recht van voorkoop voor gronden die ze in huur of in erfpacht hebben.

De afbakening van de eerste gebieden waar dit recht geldt, is onlangs in het Staatsblad verschenen. Concreet betekent dit dat vooral de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk makkelijker kunnen aangekocht

Het bos gepland

Zondag 3 oktober opent Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, in het Provinciaal Domein Bulskampveld te Beernem de 21ste Week van het Bos. Zij doet dat onder het thema "Het Bos Gepland".

Met dit thema wil de Week van het Bos de aandacht vestigen op de nieuwe bossen die worden aangelegd in Vlaanderen. Volgens het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen moet ons gewest 10.000 hectare nieuw bos bij krijgen, wat neerkomt op een stijging van de totale bosoppervlakte met 7 procent. De Vlaamse regering besteedt in haar regeerakkoord bijzondere aandacht aan dit thema. Vooral de aanleg van nieuwe stadsrandbossen nabij de vele bosarme Vlaamse steden is een prioriteit in het bosuitbreidingsbeleid. De afdeling Bos en Groen van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap werkt aan een minutieuze planning voor de aanleg van nieuwe stadsbossen. In samenwerking met lokale besturen wordt gezocht waar deze bossen best kunnen worden aangelegd. Er zijn onder meer projecten opgestart nabij Oostende, Kortrijk en Gent. Stuk voor stuk steden die omwille van hun bosarm karakter, hun bevolkingsaantal en hun socio-economische potenties nood hebben aan meer toegankelijk bos.

In verstedelijkt Vlaanderen genieten dagelijks duizenden wandelaars, fietsers, ruiters en andere recreanten van de prachtige natuur die onze stadsbossen te bieden hebben. Tijdens de Week van het Bos wordt de rol van ons beperkt bosareaal door middel van talloze activiteiten beklemtoond. In vele Vlaamse bossen is er van alles te beleven.

De activiteiten in het kader van de Week van het Bos werden gebundeld in een brochure. Geïnteresseerden kunnen deze publicatie gratis verkrijgen via de Vlaamse Infolijn 0800-30201.

worden. Daarnaast behelst de nieuwe regeling eveneens gebieden waar natuurinrichtingsprojecten worden uitgevoerd, sommige natuurreservaten en zones errond, en bepaalde bos- en groengebieden.

Een loket 'recht van voorkoop' op de website van de Vlaamse Landmaatschappij (<http://www.vlm.be>) geeft alvast uitgebreide informatie voor notarissen en geïnteresseerden. Daar kan worden nagegaan of een gebouw of grond die men wil verkopen, in een gebied met recht van voorkoop ligt.

i Meer informatie is verkrijgbaar bij mevrouw Karolien Bracke, communicatieverantwoordelijke Natuur, Vlaamse Landmaatschappij, tel. 02/543.76.17, e-mail: karolien.bracke@vlm.be

Boerenbond vraagt dat vervuiler wordt betaald EEN BELEID VOOR HET PLATTELAND

Eind juni verscheen een nieuwe verordening van de Europese Unie over plattelandsontwikkeling. Deze verordening ijvert voor meer aandacht voor het milieu en richt zich op een socio-economische vernieuwing van het platteland. Daartoe groepeerde zij alle maatregelen inzake plattelandsontwikkeling en moet zij de voorgestelde hervormingen in markt- en prijsbeleid (van Agenda 2000) ondersteunen. De verordening is gekoppeld aan een andere verordening die de inkomenssteun aan landbouwers regelt. Zo krijgen de lidstaten de mogelijkheid om inkomenssteun aan landbouwers te linken aan het naleven van milieuvoorwaarden. De lidstaten zijn nu verplicht om tegen 1 januari 2000 geïntegreerde beleidsprogramma's voor plattelandsontwikkeling op te stellen.

Deze verordening was voor de Mina-Raad een aanleiding om over plattelandsontwikkeling een advies uit te brengen. In dit advies stelt de Raad dat plattelandsontwikkeling moet vertrekken van vier concrete krachtlijnen, namelijk het maximaal behoud van open ruimte, het tegengaan van versnippering van samenhangende ecosystemen, het respecteren van de basismilieukwaliteit op het platteland en het nastreven van een bijzondere milieukwaliteit in kwetsbare gebieden.

Programma's worden plannen

De programma's die in functie van de Europese verordening moeten worden opgesteld, zullen wellicht op Vlaams niveau worden opgesteld. De Mina-Raad vindt het daarbij cruciaal dat die programma's worden opgemaakt door een multidisciplinair team waarin alle relevante administraties vertegenwoordigd zijn. Zo'n programma voor plattelandsontwikkeling mag dus niet alleen door de landbouwadministratie (ALT) worden uitgewerkt. De ontwikkeling van programma's voor plattelandsontwikkeling op Vlaams niveau kan volgens de Raad echter slechts een overgangssituatie zijn. Op langere termijn moeten deze programma's inhoudelijk breder en op maat van de specifieke streken worden ingevuld, dit om de eigen identiteit van een regio maximaal te kunnen uitspelen. In de Mina-Raad was nogal wat discussie over de vraag welk niveau dit dan moet zijn: het provinciale niveau of eerder het streekniveau (zoals bijvoorbeeld de streekplatformen). Wel was duidelijk dat de speelruimte die deze regionale programma's hebben, wordt bepaald door algemene krijtlijnen die op hogere beleidsniveaus zijn getrokken. Zo moeten bijvoorbeeld de doelstellingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen een uitgangspunt vormen voor de plattelandsplannen. Deze plannen moeten onder meer bijdragen tot de realisatie van het Vlaams Ecologisch Netwerk en de realisatie van ecologische bosuitbreiding. Bovendien moeten bij het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van de programma's alle

relevante partijen (zowel overheid als niet-overheid) betrokken worden en moeten voldoende garanties geboden worden voor participatie en inspraak van bewoners en maatschappelijke groepen.

Cross compliance onverteerbaar voor de Boerenbond

De Europese verordeningen bieden via het instrument "cross compliance" de mogelijkheid om landbouwsubsidies afhankelijk te maken van voorwaarden inzake milieuzorg of natuur- en landschapsbehoud op het platteland. Deze cross compliance moet volgens de milieubeweging de inkomenssteun van landbouwers die niet aan de wettelijke verplichtingen inzake milieu- en natuurbeleid voldoen (bv. overschrijding nitraatresiduwaarde volgens MAP2) inhouden. De ingehouden steun moet vervolgens worden afgeleid naar extra steun voor landbouwers die verdergaande maatregelen nemen op het vlak van milieubehoud of natuur- en landschapszorg in landbouwgebieden. Het instrument van de "cross-compliance" zorgt er met andere woorden voor dat achterblijvers worden bestraft, ten voordele van een extra beloning voor de voorlopers.

De Boerenbond (BB) verzet zich opvallend sterk tegen dit instrument. Immers, de inkomenssteun is voor de Boerenbond een heilig huisje waar niet aan geraakt mag worden. De BB vindt met andere woorden dat landbouwers die de wettelijke verplichtingen inzake milieu niet naleven (bv. overschrijding nitraatresidunorm volgens het MAP) toch nog een extra inkomenssteun moeten ontvangen. De Boerenbond vraagt dus dat de vervuiler wordt betaald!

Erik Grietens

14

Welke bedreigingen vormen genetisch gemanipuleerde organismen (GGO's) voor de volksgezondheid, het milieu, de biodiversiteit? Brengen GGO's de voedselveiligheid en -zekerheid in gevaar? Vragen waar steeds meer mensen een antwoord op trachten te vinden. In ieder geval kan men redenen genoeg aanhalen om op z'n minst ongerust te zijn over de 'gentech boom'. Tegenstanders van de gentechnologie wilden alvast hun ongerustheid op 15 augustus II. aantonen door middel van de 'omarming' van een proefveld met genetisch gemodificeerd koolzaad van het bedrijf Plant Genetic Systems.

'Omarming' van een proefveld met genetische gemodificeerd koolzaad door tegenstanders van de gentechnologie. Een wat merkwaardig gebeuren. Meestal omarm je dat wat je bemint. Omarm je dat waarvan je houdt, dat wat je wil beschermen. Is hier sprake van een liefde-haat verhouding? Hoe dan ook de actievoerders zijn er in geslaagd het onderwerp 'genetische manipulatie' weer eens in de media te krijgen. Greenpeace was hen al voorgegaan met de acties rond de import van genetisch gemanipuleerde soja en maïs en het afdekken van proefvelden. Ook nu is het twijfelachtig of, ondanks de reacties hun roep om dialoog werkelijkheid zal worden. Of een debat of dialoog ook gevolgen zal hebben bij de verdere ontwikkeling en de toepassing van de biotechnologische mogelijkheden. Of financiële belangen, winstmaximalisatie, macht en concurrentiepositie niet de hoofdrol zullen blijven spelen.

Een dialoog moet als doel hebben het zoeken naar de juiste oplossing, zoeken naar de minst gevaarlijke weg. Hierbij dienen omgevingsfactoren - ecologische, sociaal-economische en maatschappelijke - onder ogen worden gezien. Zoals ook bij het streven naar een 'duurzame ontwikkeling', het realiseren van Agenda 21 zou moeten gebeuren. Vervolgens moeten de hindernissen op deze weg genomen worden en niet naar de toekomst doorgeschoven. Dit kan slechts als alle betrokkenen daar aan mee willen werken.

Berichtgeving schiet tekort

De geschreven pers heeft nog steeds een belangrijke maatschappelijke taak als bron van informatie en voorlichting. Ze zijn immers minder vluchtig dan radio en TV. Met enige verbazing lezen we dan ook de berichten in de Vlaamse dagbladen van 16 augustus over de acties tegen proefvelden met genetisch gemanipuleerde gewassen. Hier blijken journalisten zonder enige kritische vragen de actievoerders aan het woord te laten, waarschijnlijk vermengd met eigen hersenspinsels. Op deze manier schotelen zij hun lezers onzin voor. Een plant wordt niet genetisch gemanipuleerd op een proefveld zoals in één van de kranten stond. De manipulatie heeft plaats onder welbepaalde voorwaarden, vastgelegd in EU-richtlijn

Genetisch Gemodificeerde Organismen en Duurzame Ontwikkeling

FRANKENSTEIN

90/219. Deze onkritische benadering van de journalisten zet de lezer op het verkeerde been. Werd er nagegaan of er sprake zou kunnen zijn van een geheim proefveld? Proefvelden vallen onder de EU-richtlijn 90/220.

In België heeft het Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid de opdracht bij iedere aanvraag voor een proefveld met GGO's te onderzoeken of dit voldoet aan de daartoe bestemde EU richtlijn. Pas na een gunstig advies van dit instituut mag het ministerie van Landbouw een vergunning afgeven. Bij deze twee instellingen zijn ook de ligging van de proefvelden bekend. Indien deze niet bereid zijn de ligging van deze proefvelden bekend te maken kan dit via de procedure van openbaarheid van bestuur afgedwongen worden. Een parlamentslid als Dirk Holemans, die bij deze 'omarming' betrokken was, is bekend met deze gang van zaken.

Van een geheim proefveld is, zoals na informatie bij de betrokken instellingen bleek, geen sprake. Belangrijk in dit verband is dat in het MIRA-T rapport van 1999, hoofdstuk 'Gebruik van genetisch gemodificeerde organismen', waar Dirk Holemans aan meewerkte, de juiste oppervlakte van deze proefvelden en de betrokken gewassen tot en met 1998 werden gepubliceerd.

Biotechnologie (BT)

Wie denkt er aan biotechnologie als hij een pint drinkt of een boterham met kaas eet? Over 'biotechnologie' bestaat nogal wat spraakverwarring. Pas na de ontdekkingen van Louis Pasteur (1822-1895) weten we dat deze producten met behulp van levende organismen tot stand komen. Weten we ook dat levende organismen, zoals sommige bacteriën voor de mens levensbedreigend kunnen zijn. Omdat we ons geen vragen stellen bij producten als kaas, bier, brood, wijn worden ze door de absolute voorstanders van genetische manipulatie steeds als voorbeeld aangehaald. Hiermee willen ze aantonen dat hun experimenten, hun toepassingen zonder gevaar zijn, trachten ze het publiek gerust te stellen. De 'nieuwe' biotechnologie heeft andere karaktertrekjes dan die voor het maken van kaas, wijn en bier. Na de ontdekking door Watson en Crick (1953) van de DNA (desoxyribonucleïnezuur)-

TEINVOEDSEL

structuur was de volgende logische stap in de wetenschappelijke ontwikkeling het doordringen in de kern van het leven, 'de cel'. Bij planten, bacteriën en dieren konden andere genetische, soortgrens overschrijdende codes ingebracht worden. Andere genetische opdrachten waarvan de mens – lees: de industrie en financiële wereld – dacht dat een grote maatschappelijke vooruitgang betekende.

Agenda 21, de internationale leidraad voor wat we noemen duurzame ontwikkeling, omschrijft biotechnologie in hoofdstuk 16 als "... de nieuwere technieken die voortkomen uit de moderne biotechnologie, gecombineerd met de gevestigde werkwijze van de traditionele biotechnologie". Biotechnologie bestaat in feite uit een aantal technieken waardoor mensen gerichte veranderingen kunnen aanbrengen in het DNA van planten, dieren en micro-organismen en waardoor bruikbare producten en technologieën ter beschikking komen. Biotechnologie op zichzelf kan niet alle fundamentele problemen van milieu en ontwikkeling oplossen, hetgeen betekent dat hoge verwachtingen plaats moeten maken voor een realistische benadering.

Niettemin ziet het ernaar uit dat deze discipline een belangrijke bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van, bijvoorbeeld, een betere gezondheidszorg, een betere en veiliger voedselvoorziening door middel van duurzame landbouw, een betere drinkwatervoorziening, efficiëntere industriële processen voor de verwerking van grondstoffen, ondersteuning van duurzame methoden voor bebossing en herbebossing, en het onschadelijk maken van gevaarlijk afval. Biotechnologie biedt ook nieuwe mogelijkheden voor samenwerking op mondiaal niveau, in het bijzonder tussen landen die rijk zijn aan biologische hulpbronnen (met inbegrip van genetische bronnen), maar die niet kunnen beschikken over de kennis en de investeringen die nodig zijn om dergelijke hulpbronnen met behulp van biotechnologie te kunnen exploiteren, en de landen die de technologische kennis hebben ontwikkeld om biologische hulpbronnen zodanig te veranderen dat zij kunnen dienen ter ondersteuning van duurzame ontwikkeling.

Terwijl Agenda 21 openingen laat om biotechnologie ten bate van de wereldbevolking te ontwikkelen, zijn de grootste belanghebben-

den bij de toepassing van GGO's de multinationale ondernemingen. Wij zien een overnamegolf van zaadhandel, chemische en farmaceutische industrie die zich aandienen als de 'life science industry'. Deze machtsconcentratie zal in de nabije toekomst alle toepassingsgebieden van de biotechnologie gaan beheersen. Ondernemingen, die vanzelfsprekend winstmaximalisatie tot doel hebben en hun marktpositie willen bestendigen. Met hun niet te onderschatten politieke invloed zetten zij druk op onder meer de Wereld Handels Organisatie, waar onder andere de patentrechten onderhandeld worden. We zien hier een ontwikkeling die in de eerste plaats gericht is op de belangen van deze ondernemingen, ondanks de intenties van Agenda 21.

BT: Milieu en wetenschap

Vanuit ecologisch standpunt zijn genetisch gemodificeerde gewassen 'nieuwe' gewassen. Deze zouden net als vreemde geïntroduceerde gewassen moeilijkheden kunnen veroorzaken. Tot op heden is nergens omschreven dat een GGO specifieke schade veroorzaakt. Wel wordt erkend dat er onzekerheden bestaan over niet bedoelde effecten. Alle gedragingen van een GGO kunnen niet voorspeld worden. Het gedrag van een 'gen'-eigenschap kan zich naar gelang het organisme waarin het is aangebracht of de omgevingsfactoren een ander, niet bedoeld, effect hebben. Door intensief, grootschalig gebruik van genetisch gemodificeerde planten kunnen effecten cumuleren en ongunstige niet voorzien neveneffecten tot gevolg hebben. De ecologische relatie van het oorspronkelijk organisme verandert immers door de introductie van een nieuw gen.

Als een resistentie is ingebouwd tegen een specifiek herbicide, kunnen wilde soortgenoten die resistentie overnemen en zou de bestrijding problematisch worden. Gemodificeerd koolzaad is een voorbeeld: volgens een Deens onderzoek zou de kruisingsgraad tussen koolzaad en wilde soortgenoten 10% bedragen. Dit toont aan dat de overdracht van genetisch materiaal naar wilde soortgenoten vrij hoog is.

De grootschalige toepassing van onkruidbestrijders die volgens de fabrikanten, waaronder Monsanto en Novartis, milieuvriendelijk zouden zijn, kunnen dit veroorzaken. De fabrikanten wijzen wel op het feit dat deze middelen reeds lang in gebruik zijn o.a. bij de bestrijding van onkruid op de stoepen in stedelijke gebieden. Maar over het langdurig grootschalig gebruik op open gronden is tot nu toe onvoldoende geweten. Wel is bekend dat bepaalde stoffen vrij komen waaronder 'ampa'. Onderzoek heeft uitgewezen dat deze stof schadelijk is voor organismen in het oppervlaktewater. Amerikaans onderzoek heeft ook aangetoond dat de boeren tot vijfmaal meer spuiten. En wij die dachten dat boeren op hun centen zouden letten. Het effect daarvan is nog onbekend maar zou ernstige milieugevolgen kunnen hebben. Het bekende geval van de rupsen van de Monarchvlinder die stierven na het vreten van de pollen van gemanipuleerde maïs van Novartis moet ons wel aan het denken zetten over biotechnologische toepassingen en de mogelijke gevolgen daarvan.

Dan zijn er nog de zogenoemde 'jumping genes'. Genen die zich binnen de plant verplaatsen en dus een onzekerheidsfactor zijn bij het manipulatieproces. Uit alles blijkt dat de voorzorg, het 'voorzichtigheids'-principe, de basis moet zijn bij biotechnologische toepassingen.

Wat wil Vita Vitalis?

De vzw Vita Vitalis richt zich op nieuwe technologieën en in het bijzonder op biotechnologie (BT). We zijn van mening dat deze technologie een groeiende invloed zal hebben op sociaal-economische verhoudingen en mede de overgang inluidt naar een nieuwe mondiale arbeidsorganisatie. Door de toepassingsgebieden van BT (land- en tuinbouw, veeteelt, gezondheidszorg, voeding, mijnbouw, oliewinning, energie, milieu, elektronica, informatica) kan verwacht worden dat ze een steeds grotere invloed gaat uitoefenen op het milieu, de ecologie, de biodiversiteit, de gezondheidszorg en op een al dan niet duurzame ontwikkeling.

Reden genoeg om als burger mee te willen praten met politici, wetenschappers en mensen uit de industrie om zo te komen tot een sturende dialoog en op een democratische manier mee onze toekomst te bepalen.

Als vzw willen we niet afhankelijk zijn van subsidies voor onze werking. Daarom baten we te Ucimont 'Ferme La Belle Vue' uit als een 'chambres d'hôtes'. Het is één van de manieren om middelen te vergaren voor de onafhankelijke werking van onze vzw.

Vita Vitalis werd opgericht in 1986.

Vita Vitalis, Smynaplaats 4, 2018 Antwerpen, tel. 03/281.55.78, fax 03/281.57.24, e-mail: marcel.poppe@skynet.be

Ferme 'La Belle Vue', Route de la belle vue 38, 6833 Ucimont, tel. voor meer informatie 061/46.78.13

Macht van de consument

Ondernemingen van wereldformaat met grote belangen in de consumptiesector blijken evenwel gevoelig te zijn voor de terechte of onterechte standpunten van de consument. Steeds meer internationaal werkende winkelketens zeggen producten waar GGO's in verwerkt zijn te weren uit hun winkelrekken. De Britse winkelketen Marks & Spencer kondigde aan dat zij vanaf oktober enkel nog producten leveren van dieren die zijn gevoederd met niet-gemanipuleerd voedsel. Ze zijn er van overtuigd dat de consument graag 10 à 15% meer betaalt voor deze producten.

Elf winkelketens, verdeeld over Europa, hebben ondertussen beloofd alle gemodificeerde ingrediënten uit hun huismerken te halen. Bij dit initiatief sloot zich ook het Belgische Delhaize aan. Maar het overstag gaan van Gerber, de grootste fabrikant van babyvoeding in de VS, spreekt wel het meest tot de verbeelding. Dit bedrijf is namelijk eigendom van Novartis, een van de grote producenten van transgene zaden. Gerber maakt per dag 5,5 miljoen potjes babyvoeding en heeft een omzet van ruim 25 miljard BEF in de VS en 11 miljard BEF in het buitenland.

De druk van de consument en van actiegroepen zoals Greenpeace is dus duidelijk merkbaar op internationaal niveau. De consument, de maatschappij staat dus niet geheel machteloos tegenover het wilde kapitalisme. Het is aangewezen en raadzaam de biotechnologie opnieuw onder de loep te nemen. Samen met wetenschap, industrie en politici aan de tafel te gaan zitten om een sturende dialoog aan te gaan.

Marcel Poppe - Vita Vitalis vzw
Foto's: Frans Geys

• Reacties op dit artikel zijn steeds welkom op het redactie-adres of bij Vita Vitalis. Op het moment van publicatie had BBL reeds besloten een ad hoc-werkgroep op te richten om een standpunt ten opzichte van GGO's en BT te bepalen. Daarnaast neemt BBL - samen met de overheid, industrie en andere belanghebbenden - deel aan de besprekingen omtrent dit thema aan de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten. Onder voorzitterschap van professor Van Montagu (Vakgroep Moleculaire Genetica - RUG) bleken de eerste zittingen alvast een zeer open karakter te bezitten. Wij hadden graag aan de lidverenigingen van BBL gevraagd hun posities inzake deze problematiek kenbaar te maken op het vertrouwde adres.

advertentie

Natuurlijke biologische en biodynamische wijnen DE GROOTSTE KEUZE, aan de LAAGSTE PRIJZEN

milieuvriendelijke en gezond

BIOTIEK

gecontroleerde teelt met biolabel

OPENDEURDAGEN

met een grote degustatie van fijne Franse, Italiaanse en Spaanse wijnen
weekends van 14 tot 19 u. : op 2, 3 - 9, 10 - 16, 17 en 30, 31 oktober - 6 en 7 november

BIOTIEK : de specialist in biologische en biodynamische wijnen - een assortiment van meer dan 100 wijnen van 36 biologisch telende wijnboeren. Invoerder - Groot- en kleinhandel

Vraag vrijblijvend de prijslijst en ontdek een zeer grote keuze aan verrassend lage prijzen.

Wegbeschrijving: via E34 (afrit 20) of E 313 (afrit 19) - Baan Zandboren, Zoersel - voorbij grote winkels Rodendijk, na SELFMADE 1ste links = Zoerselbosdreef (doodlopend !!!), ten einde = TEN HOF LAAN, 22, 2980 ZOERSEL Tel 03-312 24 38 - Fax 03-312 59 14

**22, 23 EN 24 OKTOBER 1999
GRENSLANDHALLEN HASSELT**

NATUUR & GEZONDHEIDSBEURS

GEZOND ETEN, GEZOND WONEN, GEZOND LEVEN !

Praktische demonstraties en lezingen
Talrijke info- en verkoopsstands o.m.

- natuurvoeding, biowijnen
- ecologisch bouwen en wonen
- biotuinen
- kleding
- cosmetica
- eindejaarsgeschenken
- eco-speelgoed en baby-artikelen
- natuurbehoud
- ecoreizen
- natuurrestaurant

vrijdag 22 oktober 13-21u

zaterdag 23 oktober 10-19u

zondag 24 oktober 10-19u

GRENSLANDHALLEN HASSELT

toegangsprijs 180 BEF + gratis kop Bambu
kinderen beneden 14 jaar gratis indien vergezeld van hun ouders
reductie voor scholen en groepen vanaf 20 personen

info: tel. 014/26 48 41 • fax 014/26 51 01

EXTRA! Bio-versmarkt • Bouw- en wooneiland i.s.m. VIBE

Een nieuwe minister, een nieuw beleid ...

Wat met onze ruimtelijke ordening?

18

De nieuwe paars-groene regering voor Vlaanderen is vol goede moed van start gegaan. In die regering is VLD'er Dirk Van Mechelen tot minister van Ruimtelijke Ordening benoemd. Het feit dat ruimtelijke ordening aan de VLD werd gegeven, doet heel wat mensen de wenkbrauwen fronsen. Vóór de verkiezingen vroeg de VLD immers om de verjaring van bouwovertradingen, snelle procedures voor zonevremde bedrijven, nieuwe autowegen die niet in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen werden opgenomen, ...

Waarschijnlijk zal de soep echter niet zo heet gegeten worden als ze door de VLD werd opgediend. De krachtlijnen van het toekomstige ruimtelijk beleid van minister Van Mechelen (en van de voltallige regering) werden immers vastgelegd in het Vlaamse regeerakkoord. Dat regeerakkoord bevat voor ruimtelijke ordening verschillende belangrijke en positieve doelstellingen. Zo is voor eerst opgenomen dat de principes van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen de uitgangspunten vormen van het komende regeringsbeleid. Daarbij wordt de nadruk gelegd op het stimuleren van het wonen in de stad en het bewaren en uitbouwen van open ruimte en natuur. Volgens het regeerakkoord zal het Structuurplan versneld worden uitgevoerd, waarvoor de nodige materiële, financiële en logistieke middelen worden vrijgemaakt. Geen overbodige luxe, wanneer men weet dat de administratie ruimtelijke ordening sterk onderbemand is en de begroting voor ruimtelijke ordening ongeveer de kleinste is van alle administraties.

Meer natuur en bos gevraagd

De bepaling dat het Structuurplan versneld wordt uitgevoerd is belangrijk voor de uitbouw van een samenhangend natuurnetwerk in Vlaanderen. Zo moet volgens het Structuurplan Vlaanderen het areaal bos- en natuurgebied met respectievelijk 10.000 en 38.000 ha worden uitgebreid. Wie de gewestplanherzieningen tijdens de vorige legislatuur gevolgd heeft, weet dat dit helemaal niet evident is. Bij elke bestemmingswijziging van bijvoorbeeld landbouw naar natuur moesten eindeloze discussies worden gevoerd, waardoor de groene gewestplanherzieningen moeilijk en stroef verliepen. De nieuwe paars-groene regering wil echter naar een hogere versnelling schakelen. Volgens het regeerakkoord moeten de groene gewestplanherzieningen tegen 2003 afgerond zijn, wat neerkomt op bijna 10.000 hectare extra groengebied per jaar. Bovendien wil de nieuwe regering ook dat een belangrijk deel van die natuurgebieden effectief wordt aangekocht. Zo wil men tijdens deze legislatuur 15.000 hectare bos-, duin- en natuurgebied verwerven, wat opnieuw heel wat meer is dan wat er vandaag wordt aangekocht.

Bouwovertradingen verder aanpakken

Een politiek zeer netelig dossier is de afbraak van bouwovertradingen. Voor de verkiezingen werd in VLD-kringen meermaals uitgehaald naar het 'onmenselijke' optreden tegen bouwovertrading. Uit de pers vernamen we ondertussen dat minister Van Mechelen een zevenhonderdtal afbraakdossiers opnieuw gaat bekijken. Er zou geval per geval worden uitgezocht of een andere oplossing dan afbraak mogelijk is, getoetst aan de principes die opgenomen zijn in het Vlaams regeerakkoord. Daarin staat dat bouwondertradingen in kwetsbare zones (onder meer natuur- en bosgebieden), flagrante overtradingen en bouwondertradingen waarbij sprake is van manifeste onwil, kunnen rekenen op een harde aanpak en indien nodig een gedwongen afbraak door de overheid.

Ook hier volgt het regeerakkoord de ingeslagen weg. Daarbij is het belangrijk om weten dat de overtradingen die tijdens de vorige regeerperiode uitgebreid in het nieuws kwamen, stuk voor stuk gelegen waren in een natuurgebied, of waar de stillegging van de werken niet werd gerespecteerd door de overtreder - manifeste onwil dus -. Tussen de zevenhonderd dossiers die nu voorliggen, zitten er ongetwijfeld heel wat gelijkaardige overtradingen. Als het regeerakkoord wordt uitgevoerd, is de kans dan ook zeer groot dat minister Van Mechelen de bulldozer opnieuw moet bovenhalen. Hij kan in dat geval alleszins op onze steun rekenen. Belangrijk is wel dat bij een gedwongen afbraak sociale maatregelen worden uitgewerkt om een vlotte herhuisvesting van minder kapitaalachtige bewoners mogelijk te maken. Meer algemeen is inzake sociale huisvesting dringend een inhaalbeweging nodig. Dit is, samen met het streven van het Structuurplan naar beter leefbare steden en dorpscentra en samen met een stringente handhaving, de beste preventie tegen nieuwe bouwovertradingen of het permanent wonen in weekendhuisjes of op campings.

Wat met de zonevremde bedrijven?

Voor zonevremde bedrijven - een gevoelig dossier voor een partij als de VLD die veel van haar stem-

men bij het bedrijfsleven haalt - werd in het regeerakkoord een compromis uitgewerkt. Het geëigende instrument om het probleem op te lossen is volgens het regeerakkoord het gemeentelijk structuurplan (iets wat vanuit BBL altijd benadrukt werd). In afwachting van een structuurplan kan gewerkt worden met een Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) dat onder bepaalde voorwaarden kan afwijken van het gewestplan. Zolang een BPA geen duidelijkheid brengt voor een bedrijf of geen BPA wordt opgemaakt, kan een zonevreedd bedrijf een verlenging van zijn milieuvergunning vragen. Deze aanvraag moet voorgelegd worden aan een provinciale commissie van ambtenaren uit verschillende departementen (milieu, ruimtelijke ordening, economie, ...). Als deze commissie positief advies geeft, kan de milieuvergunning verlengd worden en kan de Vlaamse regering nadien onderzoeken of het gewestplan herzien moet worden.

Combinatie van economie en ruimte

Naast ruimtelijke ordening is minister Van Mechelen ook bevoegd voor economie. Die combinatie van economie en ruimtelijke ordening biedt de mogelijkheid om te zorgen voor een betere afstemming tussen ruimtelijke ordening en economisch beleid, iets wat vroeger niet altijd het geval was. Zo werden vlak voor de verkiezingen door de vorige regering verschillende 'streekcharters' goedgekeurd waarin door het bedrijfsleven eisen gesteld worden die regelrecht ingaan tegen de doelstellingen van het Structuurplan Vlaanderen. Zo wordt in het streekcharter van de Kempen gepleit voor een nieuwe expresweg vanaf de Nederlandse grens, over Turnhout en Geel naar Aarschot, terwijl in het Structuurplan Vlaanderen deze nieuwe weg juist afgewezen werd omdat die te veel nieuw verkeer zal aantrekken en waardevolle landschappen zal aantasten. Enkel de verbinding tussen Turnhout en Geel is in het Structuurplan opgenomen als weg van tweede categorie. Voor het stuk tussen Kasterlee en Geel is ondertussen een milieueffectenrapport (MER) opgemaakt. Er moet daarbij een keuze gemaakt worden tussen een nieuwe weg, parallel aan de bestaande verbinding, of de opwaardering van de bestaande weg. Uit het MER blijkt dat het beter gebruiken van de bestaande weg de voorkeur verdient en een nieuw tracé waardevolle open gebieden zou versnipperen en aantasten. Het bedrijfsleven van de Kempen voert ondertussen de druk op om toch te kiezen voor het nieuwe tracé. Dit wordt wellicht één van de eerste testcases voor het beleid van de nieuwe regering.

De combinatie van de bevoegdheden economie en ruimtelijke ordening biedt daarnaast ook kansen voor een vernieuwend beleid. Zo zou eindelijk gestart kunnen worden met de uitbouw van duurzame bedrijventerreinen, een doelstelling die ook in het regeerakkoord is opgenomen. Door bijvoorbeeld meer aaneengesloten te bouwen of bedrijven op te trekken in meerdere bouwlagen, kan de ruimte op bedrijventones veel beter benut worden dan vandaag het geval is. Afval van één bedrijf kan als grondstof gebruikt worden door een ander bedrijf. Energiegebruik vermindert door de restwarmte van één bedrijf te gebruiken als energiebron in een ander bedrijf. De uitbouw van zo'n duurzame bedrijventones zou financieel ondersteund kunnen worden door hiervoor bijkomende economische expansiesteun te voorzien. Door de bevoegdheden ruimtelijke ordening en economie op die manier te combineren, kan minister Van Mechelen een duurzame meerwaarde voor ruimte, milieu én economie realiseren!

Erik Grietens

Is er te weinig bouwgrond in Vlaanderen?

Volgens de Vlaamse Confederatie voor de Bouw is er te weinig bouwgrond in Vlaanderen. Omdat de bouwgrond zo schaars zou zijn, swingen de prijzen de pan uit. De bouwsector vindt daarom dat er 10.000 hectare bouwgrond moet bijkomen om zo de hoge prijzen te drukken. Maar is er inderdaad te weinig bouwgrond in Vlaanderen? Zeker niet! Uit de berekeningen die uitgevoerd werden bij de opmaak van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, bleek dat er in Vlaanderen een behoefte bestaat aan ongeveer 300.000 nieuw te bouwen woningen. Volgens het Structuurplan is het aanbod aan woonzones dat vandaag de dag ingekleurd is op de gewestplannen, ruim voldoende om aan die behoefte te voldoen. Dat wordt bevestigd door heel wat 'woningbehoefte studies' die tientallen gemeenten recentelijk hebben opgemaakt. Ook daaruit blijkt opnieuw dat er niet te weinig bouwgrond beschikbaar is. Het probleem is echter wel dat er te weinig bouwgrond verkocht wordt. Veel eigenaars van niet-gebruikte bouwgronden willen die niet verkopen, dikwijls uit speculatieve overwegingen. Vaak gaat het om vastgoedgroepen of makelaars die grote hoeveelheden bouwkvavels in hun bezit hebben. Doordat er te weinig bouwgronden verkocht worden, gaan de prijzen de hoogte in.

Dit probleem kan opgelost worden door een belasting te heffen op braakliggende bouwpercelen. Daardoor zullen eigenaars sneller geneigd zijn hun bouwkvavels te verkopen, zal het aanbod aan werkelijk beschikbare bouwgronden toenemen en zullen de prijzen kunnen dalen. Tegelijk moet ook een beleid ontwikkeld worden om het wonen in de stad of dorpskern (financieel) aantrekkelijker te maken. Dat kan door de belastingen op vastgoed in de stad te verlagen, zoals overigens in het nieuwe Vlaamse regeerakkoord is opgenomen.

Het creëren van 10.000 hectare extra bouwgrond daarentegen zal zorgen voor heel wat problemen. Zo zal het al zwaar gehavende Vlaamse landschap verder aangetast worden en zal de open ruimte verder versnipperd worden. Bovendien zullen nieuwe woonzones de stadsvlucht verder stimuleren, waardoor de leefbaarheid van de steden zal afnemen. Deze stadsvlucht zorgt er dan weer voor dat het autoverkeer explosief toeneemt. Mensen die in de groene rand rond de stad gaan wonen, blijven immers aangewezen op de stad om te werken, te winkelen, naar de bioscoop te gaan ... Daardoor neemt het autoverkeer van en naar de stad sterk toe, wat er dan weer voor zorgt dat de leefbaarheid in de stad achteruitgaat en meer mensen de stad willen verlaten. Zo ontstaat een negatieve spiraal die enkel kan doorbroken worden door de nadruk te leggen op de herwaardering van het wonen in de stad.

Er moet dan ook resoluut gekozen worden voor een beleid dat kiest voor 'inbreiding' in de steden en dorpskernen. Enkel op die manier kan de stadsvlucht omgekeerd worden, kunnen steden en dorpskernen geherwaardeerd worden, kan de toename van het autoverkeer in de hand gehouden worden én blijft de nog resterende open ruimte gespaard van verdere verkaveling.

19

"Niet alleen goedkopere, maar ook propere energie"

Bond Beter Leefmilieu staat achter de verdere liberalisering van de elektriciteitsmarkt, maar waarschuwt tegelijkertijd voor de kwalijke gevolgen ervan. Een vrije keuze van producent kan ervoor zorgen dat intercommunales goedkopere maar 'milieuvervuilende' elektriciteit betrekken uit Franse kerncentrales. Goedkopere elektriciteit kan eveneens leiden tot een hoger verbruik. Daarom moet de liberalisering gepaard gaan met regelgeving over energiebesparing en hernieuwbare energie.

De verdere liberalisering van de elektriciteitsmarkt wordt stilaan maar zeker een feit in ons land. Toch wordt het heel moeilijk om het monopolie van Electrabel te breken. Via de zogenaamde derde generatiecontracten werden de meeste energie-intercommunales sedert 1996 nogmaals voor lange tijd gebonden aan stroomproducent Electrabel. "We wezen er reeds meermaals op dat deze binding - en de daaraan gekoppelde participatie van gemeenten in het kapitaal van Electrabel - de intercommunales mee verantwoordelijk maakt voor het nucleair passief van de stroomproducent. Bovendien worden de intercommunales verplicht 'vuile' elektriciteit aan te kopen: stroom geproduceerd in kerncentrales en weinig efficiënte centrale elektriciteitscentrales.

heden. Dat maakt de keuze voor een meer milieuvriendelijke elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare of gedecentraliseerde energiebronnen onmogelijk," zegt BBL-beleidscoördinator Bart Martens. Het gevolg is dat in België slechts 4% van de elektriciteit wordt opgewekt in decentrale en meer efficiënte installaties met warmtekrachtkoppeling. In landen als Nederland, Finland en Denemarken loopt dat aandeel op tot meer dan 30% van de totale elektriciteitsproductie.

Dat een verdere liberalisering van de energiemarkt positieve effecten kan hebben op de duurzaamheid van de elektriciteitssector staat voor BBL-energiemedewerker Dirk Van Regenmortel als een paal boven water. "Maar," waarschuwt Van Regenmortel, "dan enkel indien de liberalisering gepaard gaat met een regulerend en richtinggevend overheidsbeleid. Want, een doorzichtige vrije elektriciteitsproductiemarkt op zich biedt ons geen enkele garantie voor zuivere en veilige energielevering, voor lagere energiefacturen, voor minder CO₂-uitstoot, minder kernenergie en ga zo maar door ..." Zonder flankerend beleid zal de milieu-impact van een verregaande geliberaliseerde elektriciteitssector zelfs nog toenemen. Lagere prijzen kunnen dan immers leiden tot een hoger verbruik. Klanten dienen echter

garanties te krijgen dat ze verzekerd worden van veilige, milieuvriendelijke stroom (duurzame energieproductie) en van een betaalbare energiefactuur. Een klant is vooral geïnteresseerd in de totaalfactuur voor verlichting, verwarming, warm water, koeling ... en minder in de prijs per kWh.

Volgens Dirk Van Regenmortel speelt de Vlaamse overheid in dit verhaal een cruciale rol. "Immers, via een REG-decreet kan Vlaanderen een energiebesparingsnorm invoeren voor intercommunales. Dergelijke norm bepaalt het maximaal aantal kWh per bediende inwoner en legt minimale energie-efficiënte vereisten op. Intercommunales die boven de norm zitten, moeten een boete opgelegd krijgen, waarvan de opbrengsten kunnen aangewend worden voor het spijzen van een REG-fonds. Tevens moeten intercommunales - zoals reeds het geval is in de meeste ons omringende landen - decretaal verplicht worden een deel van hun verdeelde elektriciteit te betrekken uit hernieuwbare energiebronnen en uit decentrale warmtekrachtkoppelinginstallaties. Op het einde van de vorige legislatuur diende minister Van Rompuy nog een voorontwerp van decreet in die zin in."

Ondertussen wil de Europese Commissie dat tegen 2010 maar liefst 12% van het totaal energieverbruik in Europa uit hernieuwbare energiebronnen komt. Dat schrijft de Europese Commissie in haar witboek voor een gemeenschappelijke strategie en actieplan ten aanzien van hernieuwbare energiebronnen. Voor Bart Martens steekt de huidige Vlaamse doelstelling van 3% tegen 2010 hier schril bij af. "Dit Vlaams percentage kan nog flink worden opgeschroefd. Wetenschappelijk onderzoek wijst uit dat het potentieel inzake elektriciteitsproductie uit hernieuwbare energiebronnen in Vlaanderen veel hoger ligt." Dit toonde de Organisatie voor Duurzame Energie (ODE) aan in haar studie uitgevoerd in opdracht van voormalig minister Van Rompuy. ODE becijferde dat het technisch mogelijk is om tussen de 23,5 % en 45,5 % van de Vlaamse elektriciteitsbehoefte te dekken met hernieuwbare energie. "Het opkrikken van de voorlopige 3%-norm tegen 2010 in de richting van de Europese 12%-streefnorm is dan ook een meer dan haalbare kaart," besluit Martens.

"Europese aanpak van luchtverontreiniging werd stevig afgeremd"

De nieuwe paars-groene regeringen in België hebben hun eerste slechte milieupunten gescoord. Zo stelde Christer Ågren van het NGO-Secretariat on Acid Rain vast in het Zwitserse Genève. De Europese landen, Canada en de Verenigde Staten, onderhandelden er begin september over een protocol in het kader van het VN-Verdrag ter Bestrijding van Grensoverschrijdende Luchtverontreiniging over lange Afstand. Het protocol bevat concrete afspraken om tegen 2010 ernstig werk te maken van de strijd tegen verhoogde ozonconcentraties, vermesting en verzuring. Bedoeling is de ozonoverlast voor de bevolking met twee derde terug te dringen. De verontreiniging met meststoffen moet worden beperkt met 60 procent en de verzuring van ecosystemen moet dalen met de helft.

Voor de verschillende landen komt dit neer op het terugdringen van de uitstoot van vervuilende stoffen als stikstofoxides, ammoniak, zwaveldioxide en vluchtige organische stoffen. De luchtvervuiling die deze stoffen teweeg brengen, gaat ten koste van de volksgezondheid, tast gebouwen en kunstwerken aan en bedreigt kwetsbare natuurgebieden. Door het feit dat België nu eenmaal dicht bevolkt en sterk geïndustrialiseerd is, wordt van ons land tegen 2010 een flinke inspanning gevraagd.

"Toch toonde ons land zich in Genève niet van zijn beste kant. Erger nog, België trapt er zelfs hard op de rem. Een merkwaardige houding toch," vindt BBL-beleidscoördinator Bart Martens. "Voor de aanpak van de ozonconcentraties heeft ons land zich altijd verscholen achter het argument dat zo iets op Europees vlak moet worden opgelost. In het nieuwe regeerakkoord van de Vlaamse regering staat dan wel dat Vlaanderen een

voortrekkersrol wil spelen in het internationaal milieubeleid, maar bij de eerste gelegenheid die zich voordoet, bewijzen onze vertegenwoordigers het tegenovergestelde." Nu wil België zich niet neerleggen bij de voorgerekende reductie van onder meer stikstofoxiden, vluchtige organische stoffen en zwaveldioxide.

"Het feit dat België zich als een slechte leerling in de klas gedraagt is mede het gevolg van het lobbywerk van de industrie," weet Martens. "De zwakkere normen die onze regering wil hanteren zijn gebaseerd op wat de industrie zelf voorstelt. Sidmar, bijvoorbeeld, wil verder uitbreiden en ziet daarom een doorgedreven reductie van de uitstootgassen niet zitten. Electrabel bepaalt op zijn beurt de norm van wat haalbaar is in de elektriciteitssector." De betrokken sectoren schermen vooral met het hoge prijskaartje van de te nemen maatregelen, maar zwijgen tegelijkertijd zedig over de hoge baten die deze milieu-investeringen met zich meebrengen. Berekening door de Europese Unie heeft nochtans uitgewezen dat de baten de kosten ruimschoots overschrijden.

Boek & Milieu

DE MILIEUBIBLIOTHEEK VAN BBL

De milieubibliotheek is open elke maandag en dinsdag, van 9u30-12u30 en van 14u-16u30. We bieden je 19000 boeken en 300 tijdschriften ter inzage aan, naast gratis brochures over menig milieuthema. Uitleen kan niet, maar het is wel mogelijk fotocopieën te maken. Schriftelijke en telefonische informatie-aanvragen en e-mails worden zo snel mogelijk beantwoord. Meer info via tel. 02/282.17.38, fax 02/230.53.89, e-mail milieu.bibliotheek@bblv.be
Het bibliotheekbestand is ook te raadplegen via <http://www.vito.be/literatuur.bondbi/bib.htm>
Nederlandse uitgaven kan je meestal bestellen bij MilieuBoek, tel 00/31/20/624.49.89

Waterkwaliteit en lozingen in het water 1998

Vlaamse Milieumaatschappij, 1999, 102 p. + tabellen en kaarten, tel. 053/72.64.46 bij VMM, Johan Lemaire, gratis.

Jaarlijks rapport met het overzicht van de evolutie van de waterkwaliteit in de verschillende waterbekkens. Kaarten met metingen van nutriënten, opgeloste zuurstof en biologische waterkwaliteit. Met een overzicht van de vrachten per bekken, en de industriële bronnen bij naam genoemd. Alarmerend is dat de basiskwaliteit voor fysico-chemische kwaliteit slechts in 10 % van de meetpunten gehaald wordt en voor de biologische kwaliteit slechts in 17 % van de meetpunten.

Het samenwerkingsakkoord verpakkingsafval: een evaluatie

Technologisch Instituut vzw, Genootschap milieutechnologie, Antwerpen, 1999, tel. 03/216.09.96, 1000 BEF.

Verslag van een studiedag gehouden op 4 maart 1999. Eerst enkele bijdragen over de wetgeving betreffende productennormen. Daarna twee gevallenstudies zoals de praktische implementatie van het Interregionaal samenwerkingsakkoord bij Janssen Pharmaceutica en Quick Restaurants. Met bijdragen van VAL-I-PAC en FOST Plus, erkende organismen voor de terugname van respectievelijk bedrijfsmatig verpakkingsafval en huishoudelijk/gleichgesteld verpakkingsafval.

Milieurecht in kort bestek

W. Somers, A. Verhoeven en J. Heyman, uitgeverij die Keure, Brugge, 1998, 232 p., ISBN 90-5751-169-X, 1350 BEF (950 BEF voor studenten), boekhandel.

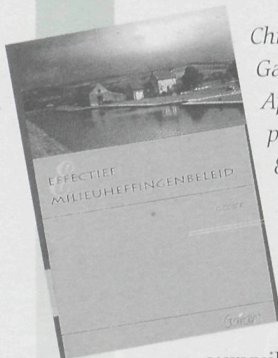
Dit boek heeft de ambitie een kennismaking met het milieurecht te bieden. Het geeft een beknopt overzicht en inzicht in de opbouw en inhoud van de belangrijkste milieuwetgeving in Vlaanderen. Het kan voor studenten en anderen een interessante inleiding zijn. Naast de bronnen en organisatie van het milieurecht, vooral aandacht voor algemene regelgeving, de milieuvergunning, de natuurbeschermingswetgeving, de handhaving en tot slot het herstel en vergoeding van milieuschade. Een uitgebreidere wegwijzer in de milieuwetgeving is evenwel het Milieuzakboekje van Kluwer

Milieuvriendelijk tuinieren: sterke planten en gezondere groenten zonder chemische hulpmiddelen

uitgave Test-Aankoop, 141 p., 745 BEF, bestellen via tel. 02/542.32.00

Vertaling uit een Engels werk, waarbij via kleine hoofdstukjes een aantal concrete aanbevelingen gedaan worden over fruit, groenten, siertuin, gazon, composteren, onkruidbestrijding, en nog veel meer. Door de knelpunten afzonderlijk aan te pakken, mist het boek een visie op de totale ecologische samenhang, die toch de basis vormt van ecologisch tuinieren.

Effectief milieuheffingenbeleid

Chris Coeck, uitgave Garant, Leuven-Apeldoorn, 1999, 418 p., ISBN 90-5350-804-X, 1210 BEF, boekhandel.

In het eerste deel benadert de auteur milieuvervuiling, milieubeleid en milieuheffingen vanuit een drietal theorieën waaronder een institutionele benadering. In het tweede deel maakt de auteur een empirische evaluatie van de Vlaamse milieuheffingen, waarbij eerst het heffingenbeleid geschetst wordt, en nadien een institutionele toetsing volgt.

Natuurrapport 1999: toestand van de natuur in Vlaanderen: cijfers voor het beleid

redactie Eckhart Kuijken, Instituut voor Natuurbehoud, 1999, 270 p., 300 BEF, bestellen via e-mail: natuurrapport@instnat.be of per fax 02/558.18.05 bij Kristin Schneiders. Ook via internet

<http://www.instat.be/natuurrapport> te raadplegen.

Het eerste natuurrapport van Vlaanderen is van de pers. Het is een kanjer met voor eerst een beschrijving van de natuur, waaraan heel wat medewerkers per onderdeel aan werkten. In een tweede deel kan je info vinden over de internationale bescherming van natuurgebieden, de gewestplannen, het duinendecreet, de verwerving van natuurgebieden en de vraag naar een ecologisch netwerk in Vlaanderen.

Werkgelegenheidseffecten van milieubeleid

Axel Marx, Kris Bachus en Geert Bogaert, HIVA, Leuven, 1999, 344 p., tel. 016/32.33.33, ISBN 90-5550-222-7, boekhandel.

Dit onderzoek naar de socio-economische gevolgen van het milieubeleid in Vlaanderen gebeurde via een geïntegreerde vraag-aanbodbenadering. Enerzijds werden 1000 bedrijven bevroegd en anderzijds werd de arbeidsmarkt in de eco-sector doorgelicht. Bij de bedrijven peilde men naar de kwalitatieve en kwantitatieve werkgelegenheidseffecten van het milieubeleid. Uit de verzamelde gegevens blijkt dat er geen evidentie bestaat voor de stelling dat milieubeleid één van de oorzaken zou zijn van werkloosheid, integendeel zelfs.

Respecteert uw spaargeld uw zorg voor het milieu?

Stel u voor: u springt regelmatig in de bres voor de bescherming van een naburig natuurgebied, terwijl uw bank uw spaarcenten investeert in een prestigeproject waar ettelijke hectaren bos voor moeten wijken. Het kan: de meeste banken staren zich immers blind op de winst en hebben lak aan uw principes.

Al 14 jaar lang bewijst Netwerk Vlaanderen vzw dat het ook anders kan. Voor Netwerk is geld geen doel op zich, maar een instrument voor maatschappelijke vernieuwing. Daarom heeft Netwerk in samenwerking met de ASLK het Krekelsparen ontwikkeld. Een Krekelspaarrekening

biedt u het gewone rendement plus **100% zekerheid dat uw geld op een verantwoorde manier belegd of geïnvesteerd wordt:** niet in wapenhandel, kernenergie, dierproeven, criminele activiteiten of schending van mensenrechten, wel in bedrijven en organisaties die uw principes delen. Netwerk ontvangt bovendien voor elke Krekelspaarder een vergoeding van de ASLK. Met dat geld ondersteunt Netwerk al meer dan 400 geëngageerde projecten in Vlaanderen, met advies, giften en goedkope leningen.

Wil u de 11.271 ste Krekelspaarder (m/v)

worden? Loop dan even langs bij uw plaatselijk ASLK-kantoor of **bel ons.**

Anders omgaan met geld

(02) 201 07 70

Netwerk Vlaanderen vzw, Vooruitgangstraat 333 bus 9, 1030 Brussel, (02) 201 07 70, fax (02) 201 06 02

Imagine

Is uw vuilniszak ook aan afvallen toe?

Wist u dat het een klein kunstje is om uw vuilniszak te vierendelen?

Gebruikt glas en papier worden grondstoffen, groente-, fruit en tuinafval wordt compost en ook heel wat ander afval krijgt een tweede leven. Een evolutie die we alleen maar kunnen toejuichen!

Toch blijft er nog afval over en vele kleintjes maken één grote afvalberg. Met een boodschappentas vermijdt je alvast plastic zakjes, een boterhamendoos betekent afvalarm lunchen en onverpakte groenten en fruit zijn pas echt puur natuur.

De OVAM bracht een aantal tips rond afvalvoorkoming samen in een gratis brochure die u kan aanvragen bij uw gemeente, intercommunale of bij de OVAM zelf. Zo vermagerd uw vuilniszak in een mum van tijd, want ...

Kan, De Deckerstraat 22-26, 2800 Mechelen, Tel.: 015/284.284, Fax.: 015/20.32.75, website: <http://www.ovam.be>

Wie AFVAL vermijdt, moet het niet kwijt

Als het kriebelt, moet je ... kammen!

24

Een spook waart door de haren. Ouders aller landen, verenigt u. Nog maar net heb je al de boeken netjes gekaft, de lederen boekentas opgeblonken en de brooddoos voor uw telgen uit de kast gehaald of ze tonen je uit dankbaarheid trots hun collectie luizen die ze in de klas van meester Luc of juffrouw Rita bijgeschraapt hebben. Over nieuwe vriendjes gesproken!

Een van de vorige nummers van Milieurama indachtig ren je nu niet meteen naar de apotheek om de hoek voor deze of gene anti-luizenshampoo. Je weet ondertussen dat het jarenlang aanwenden van chemische middelen tegen luizenplagen nauwelijks nog effect heeft omdat deze beestjes onderhand resistent tegen deze pesticiden zijn dan je dochters hoofdhuid. Luizen te lijf gaan met allerhande bestrijdingsmiddelen is dan ook volledig uit den boze. Er moeten andere methoden voorhanden zijn om eindelijk verlost te raken van die vervelende kriebels. Milieurama ging op zoek naar een probate én milieuvriendelijke luizenverjager.

Elektronische luizenkam

Deze rubriek zou niet Ecotips noemen als wij niet in onze opzet geslaagd zouden zijn. We vonden dan ook een geschikte luizenverwijderaar in de gedaante van een elektronische luizenkam. Voor deze kam op de markt verscheen, werd er een resultatenonderzoek aan het Medical Entomology Centre in Cambridge uitgevoerd. De conclusie klinkt alvast zeer positief. De luizenkam wordt een belangrijke vernieuwing in het proces om hoofdluizen op te sporen en te vernietigen genoemd.

De elektronische luizenkam is makkelijk te gebruiken. Je zet het apparaatje aan en kamt eenvoudigweg de haren. Wanneer een

luis in contact komt met de geladen tandjes van de kam veroorzaakt dit een stroomvloed. Gedurende de licht elektrische ontlading wordt de opperhuid van de kleine gast beschadigd. De luis verliest haar greep op de haren, waardoor men ze makkelijk kan verwijderen. Mocht de luis niet onmiddellijk gedood zijn, sterft ze later toch nog door uitdroging, te wijten aan verlies aan lichaamsvocht door de elektrische ontlading. Zo eenvoudig is het.

Het correcte gebruik van de elektronische luizenkam biedt volgens de onderzoekers in

Cambridge de meest effectieve methode voor het opsporen van hoofdluizen zonder dat men naar chemische bestrijdingsmiddelen hoeft te grijpen. Laat de luizen gewaarschuwd zijn: vanaf nu bestrijden we hen milieuvriendelijk!

Jan Vanherk

Praktisch

De elektronische luizenkam is verkrijgbaar bij de apotheek. Hij kost zo'n 1.800 BEF. Veel, denk je misschien, maar één behandeling met een klassieke luizenshampoo kost toch al gauw zo'n 700 BEF. We wensen het je uiteraard niet toe, maar na de derde luizenplaag ontluis je gratis. Eerlijkheidshalve moeten we er aan toevoegen dat het apparaat op een batterij van 1,5 Volt werkt. Maar niets weerhoudt je ervan herlaadbare batterijen te gebruiken natuurlijk.

Opgepast

Perfectie bestaat - gelukkig - niet. De kam is geschikt voor kinderen vanaf drie jaar. Een paar mensen vermijden evenwel best het gebruik: epileptici, mensen met een hartkwaal, mensen met een pacemaker of andere neurostimulatoren. Ook het gebruik van de kam bij open wonden op of infecties van de hoofdhuid wordt afgeraden.

'Drankkartons voor de Derde Wereld'

Consument ingepakt door Unicef en Tetra Pak

Voor het tweede jaar op rij lanceert Unicef een actie ter ondersteuning van een onderwijsproject in de Derde Wereld. Dit jaar wordt de opbrengst van de campagne aangewend om de kinderen in Haïti van schoolmateriaal te voorzien. Het Belgisch Comité voor Unicef ondersteunt deze educatieve campagne in Haïti en vond daarvoor steun bij Tetra Pak, fabrikant van drankkartons. Samen bieden zij onder meer in de scholen glanzend kaftpapier aan dat vervaardigd werd uit gerecycleerde Tetra Briks. Van elke rol kaftpapier van 50 BEF gaat uiteindelijk 18 BEF naar de Unicef-onderwijsprojecten in Haïti. "Bovendien help je daarmee ook nog eens het milieu vooruit," klinkt het in de gezamenlijke TV-spot van Unicef en Tetra Pak. "Een zeer lovenswaardig initiatief" denk je dan, ware het niet dat Unicef en Tetra Pak de nietsvermoedende consument met een dergelijke campagne in het ootje nemen. De wegwerpkartons van Tetra Pak kan men nu eenmaal moeilijk als milieuvriendelijk omschrijven. De aseptische verpakking Tetra Brik bestaat immers uit verschillende lagen. Aan de buitenzijde schermt een eerste laag polyethyleen vocht en bacteriën af. Daaronder bevindt zich een kartonlaag en een tweede laag polyethyleen. Vervolgens vinden we een aluminium barrière terug om licht, lucht en geuren tegen te houden met wederom een laagje polyethyleen. Tenslotte wordt de binnenzijde van de drankverpakking bekleed met - je raadt het al - polyethyleen.

Tetra Pak heeft voor de vervaardiging van haar drankkartons maagdelijke papierzakjes nodig. Deze worden gewonnen uit bomen, aangeplant in monotone productiebossen in Scandinavië. De productiebossen in het hoge noorden worden gekenmerkt door een arme biodiversiteit en zijn dikwijls in de plaats gekomen van

oerbossen. Daarnaast is de bauxietwinning voor de productie van aluminium evenmin een milieuvriendelijke aangelegenheid.

Bovendien zijn plastics een afgeleid aardolieproduct. Dat Unicef - ongewild? - de Derde Wereld projectmatig ondersteunt door de verkoop van afgeleide producten uit een bauxiet- en petroleumindustrie die grote milieuschade veroorzaken in die Derde Wereld, mag men op z'n minst als 'ironisch' beschouwen.

"Maar zolang deze verpakkingen op een verantwoorde wijze gerecycleerd worden ..." zou je nu kunnen denken. Inderdaad, recyclage is wel het minst wat je kan verwachten. Helaas schiet Tetra Pak op dat vlak nogal tekort. Uit cijfers voor 1997 van de Alliance for Beverage Cartons and the Environment blijkt dat België nog niet een derde van haar productiegewicht aan drankkartons recycleert. Slechts 29 procent, of 5.317 ton, van alle door Tetra Pak gefabriceerde drankverpakkingen vindt zijn weg naar verwerking voor hergebruik van grondstoffen. Meer dan 70 procent van het totale productiegewicht wordt bijgevolg verbrand of gestort en dat ondanks alle geleverde inspanningen op het vlak van gescheiden ophalingen. We moeten er wel eerlijkheidshalve aan toevoegen dat België daarmee een stuk boven het Europese gemiddelde van 20 procent zit, al kan zelfs dat de pil niet vergulden.

BBL vindt ondertussen dat het wel welletjes is geweest met dergelijke aanhoudende consumentenverblindende door Tetra Pak. Door het zwaaaien met hoge sponsorbedragen kan Tetra Pak zelfs initiatieven voor het goede doel als Unicef voor hun kar spannen. Helaas lijkt het er steeds meer op dat het enige dat gebaat is met een dergelijke campagne het imago van Tetra Pak is.

En de boer? Hij mestte voort ...

Waternvervuiling door nitraten is nog nooit zo erg geweest als in '98

De hoeveelheid nitraten in de Vlaamse waterlopen is nog nooit zo hoog geweest als in 1998, alle mestactieplannen (MAP) ten spijt. Dat blijkt uit het jaarverslag van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), belast met de decretale opdracht meetnetten te exploiteren voor het meten van de oppervlaktewaterkwaliteit in Vlaanderen.

Nitraat is een voedingstof voor planten en dus nodig voor de groei. In overmatige hoeveelheden is nitraat echter medeverantwoordelijk voor de eutrofiëring van het oppervlaktewater. Door het overmatig aanwezig zijn van nutriënten kan het plantaardig leven in een waterloop zich te sterk gaan ontwikkelen en zodoende een negatief effect hebben op de waterkwaliteit. Een massale toename van het aantal wieren in een waterloop zorgt er bijvoorbeeld voor dat er zuurstoftekorten ontstaan, met vissterfte tot gevolg. Bovendien vormt een hoog nitraatgehalte een hinderpaal voor de productie van drinkwater.

De voornaamste 'nitratenleverancier' voor het oppervlaktewater is ongetwijfeld de landbouw. In het verleden was er vanuit landbouwhoek zware kritiek te horen op de nitraatbepalingen van de VMM. Volgens de landbouwers kon de VMM onmogelijk aantonen dat nitraatvervuiling te wijten was aan overbemesting. Zij grepen dit gegeven dan ook aan om zich te verzetten tegen een strengere mestwetgeving en schoven de schuld voor de nitraatver-

ontreiniging gedeeltelijk in de schoenen van de industrie en huishoudens.

Om een eindeloze en nutteloze discussie uit de weg te gaan, stelde de VMM in 1998 - overigens in samenwerking met de landbouwsector - een lijst van meetpunten samen waar lozingen van industrieel en huishoudelijk afvalwater onbestaand is. In het kader van de ondersteuning van het MAP werden de resultaten van deze meetpunten in hetzelfde jaar op de voet gevolgd. Uit onderzoek blijkt nu dat op deze zogenaamde 'MAP-punten' een gemiddelde concentratie van 14,1 mg nitraatstikstof per liter gemeten werd, ruim boven de Vlaamse basiskwaliteitsnorm van 10 mg/l dus. In maar liefst 20 procent van alle metingen oversteeg het resultaat de maximumnorm van 10 mg/l nitraatgebonden stikstof in het oppervlaktewater. In gans West-Vlaanderen en de Noorderkempen - traditioneel de meest bemeste gebieden door de aanwezigheid van grote varkensbedrijven - is er haast geen enkel meetpunt te vinden waar de basiskwaliteitsnorm gehaald wordt. Meer nog: op de meeste plaatsen meet men meer dan 15 mg/l nitraat en nitrietstikstof!

Of zoals het VMM-rapport het enigszins eufemistisch stelt: "Deze gegevens illustreren de impact van de landbouw op de nitraatproblematiek."

Davy Polle Paulus

**Rondetafel rond
Vlaamse afvalstoffenmarkt
aan vooravond van fusie
Indaver en VLAR**

Afvalstoffenmarkt in volle beweging

Enkele maanden geleden vond de fusie plaats tussen Indaver en VLAR, de twee dochters van de Vlaamse Milieuholding actief op de Vlaamse afvalstoffenmarkt. Deze fusie werd door de milieubeweging met argusogen gevolgd. Een te groot aandeel van Electrabel (de belangrijkste private aandeelhouder van de VLAR) in de nieuwe fusiemaatschappij zou immers de deur openzetten voor een monopolisering van de Vlaamse afvalstoffenmarkt vanuit Tractebel.

Tractebel is de holding waar niet alleen Electrabel, maar ook Fabricom en diens dochter Watco onder valt. Als de nieuwe fusiemaatschappij - die opnieuw de naam Indaver draagt - in de toekomst ook nog de ontbrekende verwerkingsinstallaties voor de provincies Vlaams-Brabant en Antwerpen mag gaan uitbaten en Fabricom zijn 'milieupark' in Gent zou mogen bouwen, krijgt Tractebel in het beheer van nagenoeg alle belangrijke installaties voor de verwerking van huishoudelijk en industrieel afval een vinger in de pap. Komt daar nog bij dat binnen de afvalsector een soort 'verticale integratie' dreigt die wordt aangestuurd vanuit deze privé-ondernemingen. In de praktijk is reeds lang merkbaar dat VLAR en Watco naast de controle van de eindverwerking en de selectieve inzameling en - verwerking, meer en meer ook de regie van het afvalbeleid gaan bepalen via participaties in afvalintercommunes. De overheid geeft zo zijn afvalbeleid uit handen. De mogelijkheden inzake afvalvoorkoming dreigen te moeten wijken voor de winstmaximalisatie van de nieuwe afvalmakelaars. Zal de VLAR in het bestuur van de verschillende intercommunes echt geneigd zal zijn tot het

opzetten van duidelijke voorkomingsboodschappen en alternatieve, afvalvoorkomende inzamelsystemen voor verpakkingen als daardoor hun PMD-sorteerinstallaties minder afval te slikken krijgen? Zal de VLAR geneigd zijn te kiezen voor een doorgedreven en doeltreffende thuis- of wijkcompostering als daardoor inkomsten wegvallen op het vlak van selectieve GFT-inzameling en groot-schalige compostering? En hoe groot is het risico op monopolisering van de sector? Milieurama legde aan de vooravond van de geplande fusie tussen VLAR en Indaver deze vragen voor aan enkele protagonisten in het debat.

"Fantasie," vindt Kamiel Janssens, directeur van de VLAR het scenario dat Tractebel via de participatie van Electrabel in de nieuwe fusiemaatschappij de Vlaamse afvalstoffenmarkt zou gaan monopoliseren. "Electrabel zal volgens de waardebeoordeling van de aandelen in de nieuwe maatschappij slechts een aandeel hebben van iets meer dan 5%. Daarmee kan je geen bedrijf sturen. VLAR en Indaver hebben door de uitbouw van hun activiteiten een dam kunnen opwerpen tegen privé-firma's zoals Watco: indien dit niet was gebeurd, was er wellicht pas echt een monopolie tot stand gekomen." Ook de dreiging dat de VLAR via zijn participaties in afvalintercommunes een afvalvoorkomingsbeleid zou afblokken

wordt door Jos Artois, directeur communicatie VLAR, afgedaan als pure nonsens: "De VLAR kiest hier steeds voor een publiek-private samenwerking, waarbij de overheid steeds de hoofdaandeelhouder blijft. De participatie van de VLAR in intercommunales brengt daar dikwijls de noodzakelijke expertise binnen, ook voor het opzetten van een afvalvoorkomingsbeleid. Kijk maar naar onze projecten in IBOGEM en gemeenten zoals Knokke-Heist, Herentals en Oostende. En ook bij het Gentse IVAGO is de VLAR er in geslaagd om veel sneller dan elders een selectieve inzameling op te zetten, terwijl toch de overheid de spelregels bepaalde."

Werner Annaert van Interafval (de belangenvereniging van intercommunales die huist onder de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten) onderschrijft dat op dit ogenblik nog geen sprake is van een feitelijk monopolie op de Vlaamse afvalstoffenmarkt, maar dat gezien de internationale concentratiebeweging - onder meer rond het Franse Suez-Lyonnaise des Eaux - de dreiging wel reëel is. "Sterke onafhankelijke intercommunales die in alle vrijheid de beste marktspeeler kunnen kiezen voor de bouw van installaties die in eigen beheer worden geëxploiteerd, zijn de beste manier om een private sturing van het afvalbeleid te voorkomen," zo stelt een combatieve Annaert. "En als Electrabel nu slechts 5% van de nieuwe fusiemaatschappij in handen heeft, dan is dat het gevolg van de fusiebesprekingen. Electrabel ambieerde 10%, waardoor het de grootste private aandeelhouder van de nieuwe maatschappij zou worden."

Frank De Mulder van de Vereniging van Vlaamse Provincies betwijfelt of de intercommunales het alleen aankunnen. "De intercommunales zijn laat op gang gekomen in de aanpak van de afvalproblematiek," zo stelt De Mulder. De Mulder pleit voor een beleid dat stoelt op de principes van subsidiariteit: het beleid daar voeren waar het thuishoort. "Ik betwijfel of de intercommunales

alle taken in het afvalbeleid wel alleen aankunnen," beweert De Mulder die voorstander is van een publiek-private samenwerking op een hoger schaalniveau.

Bart Martens van Bond Beter Leefmilieu vindt dat het intercommunaal niveau hoe dan ook best geplaatst is voor het opzetten van een op maat gesneden afvalvoorkomingsbeleid en een daarop afgestemd beleid op vlak van selectieve inzameling. Gezien de enorme regionale verschillen op onder meer demografisch en stedenbouwkundig vlak, zijn uniforme formules en 'sleutel op de deur'-oplossingen zoals die van Fost-Plus niet geschikt. Voor het opzetten van een beleid op het vlak van eindverwijdering is het intercommunaal niveau echter te klein.

Eindverwijderingsinstallaties vereisen een zekere schaalgrootte die het gebied van één intercommunale overstijgt. Hier moet dus tussen intercommunales worden samengewerkt. De provincies kunnen daarbij een coördinerende rol spelen. Dat wil niet zeggen dat de provincies het in de plaats van de intercommunales moeten doen. "De provincies zouden dan tegelijk rechter en partij spelen doordat ze dan de milieuvergunning voor hun eigen verwerkingsinstallaties mogen afleveren," zegt Martens.

En wat is dan de rol van VLAR/Indaver op het vlak van de eindverwerking? "Deze dochters van de Vlaamse Milieuholding (VMH) hebben in het Afvalstoffendecreet een soort 'initiatiefrecht' voor de uitbouw van nieuwe verwerkingsinstallaties, waardoor in principe een snelle aanpak gegarandeerd wordt," stelt Martens. "Maar in de praktijk leidt dit tot een vervaging van de beleidsformulerende en beleidsuitvoerende taken. De overheid heeft ook haar beleidsbepaling en -planning uitbesteed. Dat leidt in de praktijk tot technologische verstarring en tot het instandhouden van vrij dure afvalbeheersopties. Het behoud van het initiatiefrecht voor de Vlaamse Milieuholding heeft enkel zin als daardoor de afvalplanning niet wordt overgenomen, innoverende verwerkingstechnieken de kans krijgen die ze anders niet zouden krijgen en een dam kan worden opgeworpen tegen een monopolisering van de afvalstoffenmarkt door één privé-actor." Janssens van de VLAR weerlegt de kritiek dat VLAR op het vlak van innoverende technieken nooit een voorttrekkersrol heeft gespeeld: "De glas- en papierrecyclage in Vlaanderen werd volledig door VLAR uit de grond gestampt. De keuze voor hallencompostering voor de verwerking van GFT-afval was destijds een keuze voor de beste techniek. Ondertussen is de VLAR wel al ver gevorderd in de studies voor GFT-vergisting en het scheidenvergisten van huishoudelijk restafval." Toch blijft het belangrijk bij het inschakelen van technieken alle facetten te betrekken in de evaluatie. Interafval pleit op haar beurt dan weer botweg voor het afschaffen van het 'initiatiefrecht' voor de Vlaamse Milieuholding. "De VLAR moet een zuiver privé-bedrijf worden," zo stelt Annaert die er nog aan toevoegt dat de banden tussen de OVAM en de VMH moeten worden doorgesneden.

De verwachtingen naar de nieuwe Vlaamse regering toe zijn in elk geval gelijklopend. Iedereen is het er roerend eens dat de rol van de verschillende actoren in het afvalbeleid (van het Vlaams Gewest, de OVAM, de provincies, intercommunales, gemeenten, VMH-dochters tot de zuivere privésector) eens goed moet worden uitgeklaard. "De provincies zijn het beu om aanzien te worden als een last voor de intercommunales," zo besluit De Mulder die vanuit dat opzicht pleit voor een duidelijke taakstelling voor zijn bestuursniveau. De nieuwe leefmilieuminister weet wat haar te doen staat.

Biovlees : de smaak v

Biologische
américain natuur

Biologische
extra rundsteak

Plantaardige
burgers
van biologische
maïs

Plantaardige sticks
van biologische
paprika

GB

*Biologisch gekweekt rundvlees,
varkensvlees en gevogelte.*

Nieuw b

Wat is biologisch vlees ?

Dat is vlees afkomstig van vee teelt in biologische landbouw, die tot doel heeft minder intensieve kweek- en teeltpraktijken aan te moedigen. De dieren worden gevoed met hooi, gras en graan gewassen die op zo natuurlijk mogelijke wijze werden verkregen door middel van organische bemesting. Alle meststoffen en chemische producten, verkregen langs synthetische weg, zijn uitgesloten. De dieren verkeren natuurlijk in goede gezondheid, het vlees is gezond en smaakvol.

De smaak van toen

Een rund dat in de weide rondloopt, ontwikkelt meer vezelige spieren. Zijn vlees is dus eerder stevig onder het mes, is lichtjes doorregen en heeft een vrij uitgesproken smaak. Biologische kippen kunnen prat gaan op de goede smaak van hoevekip.

En als men minder vlees wilt eten...

Bioline

Ontdek de proteïnen van plantaardige oorsprong. Proef de gepaneerde maïsburgers en paprikasticks uit het Bioline-gamma, met strikt plantaardige ingrediënten, conform met de bionormen uitgevaardigd door de EU.

Hoe kan u het herkennen?

De beenhouwerijafdeling in zelfbediening van uw GB heeft voortaan een speciaal afgescheiden vak in de koeltoonbanken voor gegarandeerd biologisch vlees dat u herkent aan het Biogarantie® label : edele stukken (steak, gebrad...) maar ook gehaktbereidingen (hamburgers, américain, worst...).

U vindt in de buurt ook een infofolder over dit vlees, zijn herkomst en zijn kwaliteit. Al het biologische vlees dat bij GB verkocht wordt, is voorzien van labels met de garantie dat bij de productie de normen van de biologische landbouw strikt werden nageleefd.

- Biogarantie® Ecocert Controle
Jaarlijkse keuring, onaangekondigde bezoeken en analyses van stalen varkens- en rundvlees : controleorganismen die het Biogarantie® label toekennen volgen het volledige parcours dat leidt van de weide tot op uw bord.

- AB
Van "Agriculture Biologique" (biologische landbouw). Officieel Frans identificatielabel voor producten uit de biologische landbouw. Bij GB prijkt dit label op biologisch gevogelte van Franse herkomst.

van puur natuur

bij GB

Om gezond te smullen en de toekomst van onze planeet veilig te stellen.

Vert Buisson, zuiverheid uit de Belgische Ardennen

Dat is de kweekboerderij gelegen in Vert Buisson, een dorpje op de Ardense hoogvlakte, geselecteerd door GB als leverancier van biologisch rundvlees. De dieren behoren tot een rustiek ras en grazen in een landelijke omgeving, door hagen en struiken beschermd tegen weer en wind. Door de grote verscheidenheid aan gras die ze verorberen, krijgt hun vlees een rijke smaak.

Waarom is het duurder ?

Omdat runderen kweken volgens de zeer strikte regels van de biologische landbouw extra kosten met zich meebrengt. Deze regels schrijven bijvoorbeeld langere kweektijden voor dan deze op de gewone boerderij. Of nog, dat de grond een conversie van twee jaar moet ondergaan, met grondanalyse, alvorens men er biologische producten op mag telen. Wanneer er geen synthetische chemische producten gebruikt worden ten slotte, ligt de opbrengst lager dan in velden en weilanden uit de intensieve landbouw. Dit alles heeft een weerslag op de prijs van het vlees.

Goed om weten

U heeft het al begrepen, de productie van biovlees is bijzonder veeleisend en is nog beperkt in ons land. Daarom kunnen niet alle stukken biologisch vlees voortdurend in al onze winkels voorradig zijn.

**Voor verdere inlichtingen,
contacteer onze
GB Milieuafdeling
op het nr 02/729.25.07**

V.U. GB Milieuafdeling
Geneviève BRUYNSEELS
en Griet LEYNAERT
e-mail: leynaeg2@gb.be
Olympiadenlaan 20 - 1140 Evere

Biologisch gehakt
zuiver varkensvlees

Biologische
varkenskoteletten

Biologische worst
rund- en varkensvlees

Biologische
hoevekipfilet

Biologische
hoevekippenbout

Een nieuw millenium, een nieuw elan ...

Milieurama graaft dieper en breder

We kunnen er niet om heen. De beloftevolle aankondiging van een nieuw tijdperk weerklinkt reeds maanden in alle media, op elke hoek van de straat, in elke vereniging. Dat het nieuwe millenium nieuwe kansen biedt, valt niet te weerleggen. Een milieubeweging in beweging dient dan ook deze kansen aan te grijpen.

Ook Milieurama, het maandblad van Bond Beter Leefmilieu, ondergaat binnen enkele maanden een gedaanteverwisseling. Enkele decennia geleden was het blad een belangrijke 'spreekbuis' van de milieukoepel: vierwekelijks inspelen op de milieualternatieit was toen een absolute must. Tijden veranderen echter. BBL groeide uit tot een milieuduizendpoot die ook steeds meer communicatiekanalen ging aanspreken: via onze campagnemagazines bereiken we momenteel vele honderdduizenden mensen, via de media slagen we erin om kort op de bal van de milieualternatieit te spelen.

Betekent dit alles dat BBL zijn tijdschrift Milieurama overboord wil gooien? Niets is minder waar! De Bond wil zijn blad doen uitgroeien tot het 'referentiemagazine' inzake leefmilieu in Vlaanderen. En dit vanuit de vaststelling dat Vlaanderen niet beschikt over een leefmilieutijdschrift dat

een brede lezersgroep wil aanspreken. Dit betekent wel een uitdaging voor de redactie van Milieurama ...

Daarom maakt Milieurama in de huidige vorm plaats voor een nieuw concept: vanaf januari 2000 brengen we je het laatste nieuws omtrent leefmilieu tweemaandelijks. Wat we inboeten op periodiciteit hopen we jalvast ruimschoots te compenseren op het vlak van kwaliteit. Om de twee maanden, dat wil zeggen meer plaats voor achtergronden bij dossiers, een nog betere aanpak van milieuthema's dan nu al het geval is, meer ruimte voor diepte ...

Uiteraard blijft Milieurama de leefmilieuproblematiek op de voet volgen. Als enige periodiek die volledig gewijd is aan het milieuthema in Vlaanderen, brengen we je al wat je wil weten. Milieurama, als periodiek van BBL, zal met uw steun ook in de toekomst op de bres staan voor een beter leefmilieu. Ons engagement van het verleden is ons engagement van de toekomst.

Davy Polle Paulus, eindredacteur Milieurama
Danny Jacobs, communicatie BBL

'Energietaks', dat was de oplossing waar we vorige maand naar op zoek gingen.

Els Eeckhout uit Zottegem wist ons haar correcte inzending op tijd te bezorgen en kaapt de zomerprijzen weg.

U wil ook wel eens meemaken wat het betekent om als winnaar door het leven te gaan? Waag dan je kans. Los het kruiswoordraadsel op, plaats de letters uit de groene vakjes over naar het rooster en stuur je oplossing naar Bond Beter Leefmilieu, Milieurama Puzzel, Tweekerkenstraat 47, 1000 Brussel. Of doe het per e-mail: hostmaster@bblv.be

Deze maand hebben we een wel zeer aantrekkelijke luxe-uitgave in de prijzenkast liggen: 'Bossen van Vlaanderen'. Eén en ander wordt ons aangeleverd door de Stichting Leefmilieu. Waarvoor dank.

Dirk Serneels

Inheemse plant	Belgische waterweg	Kreupelhout	Deel v/e auto	Bevestiging	Zoon van Adam en Eva	Vlaamse kustgemeente
			Elastiek	Zure kers	Neptunium	Koraaleiland
Plastieksoort (afk.)		Aroma		Shoarma-broedje		
		Pointe		Tuinvak		
		Wijd vat		Klooster-zuster		
		Muziekvorm		Groot plantsoen		
Sprookjes-wezen			Strook		Maanstand (afk.)	
Waterplantje			Recht stuk hout		Flingestampte aardappelen	
			Nauw			Vlaams politiek cartoonist
			Vroeg of laat			
Gemeente in Oost-Vlaanderen			Deel v/e boom			
Op dit moment			Familieid			
		Zwemvogel		Schaaldier		
		Uniek		Vrucht		
Muzieknoet			Mool		Een zekere	
Lucht-verplaatsing			Slons		Spoedig	
			Inslijding			Kippenproduct
			Plaats in West-Vlaanderen			
Gemeente i/d Rupelstreek				Voorzetsel	Landbouw-werktuig	
Complex van (voor) steden						

Oplossing van vorige maand: ENERGJETAKS

			W		K			E		
--	--	--	---	--	---	--	--	---	--	--

Kalender

Europom '99

Ter gelegenheid van haar 15-jarig bestaan organiseert de Nationale Boomgaarden Stichting op 2-3 en 9-10 oktober de laatste Internationale Fruittentoonstelling van deze eeuw, Europom '99, in het Cultureel Centrum Coloma, J. Depauwstraat 25 te Sint-Pieters-Leeuw. Dat België sinds de aanvang van deze eeuw op fruitkundig vlak met een aanbod van meer dan 700 (nieuwe) peervariëteiten tot de wereldtop behoort, wordt hier uitgebreid in beeld gebracht. Europom '99 exposeert bovendien meer dan

1500 variëteiten, wat op zijn beurt een nooit eerder gepresenteerd geheel is. Aan de gewone fruitbezitter zowel als aan de belangstellende liefhebber biedt Europom '99 de kans om zijn eigen onbekende fruitvariëteiten ter determinatie aan te bieden. Een internationaal team van specialisten staat tijdens de gehele duur van de tentoonstelling ter beschikking om je met raad en daad bij te staan. Heb je een onbekende of merkwaardige fruitvariëteit in je tuin? Breng hem dan mee. Degene die de organisatoren de meest unieke aanwinst bezorgt, wint de Europom '99 trofee.

i **Nationale Boomgaarden Stichting vzw.** secretariaat: Kersendaal 1, 3724 Vliermaal, tel. 012/39.11.88, fax 012/23.70.01

'Watersnood ... een jaar later'

Pime

Op vraag van enkele milieuraden organiseert PIME op dinsdag 19 oktober een infoavond over het beheer van water. Ondertussen zijn we één jaar na de rampzalige overstromingen van vorig najaar en willen we weten welke lessen hieruit getrokken zijn. Tijdens deze avond wordt een stand van zaken geschetst en worden de concrete oplossingen bekeken die intussen op terrein gerealiseerd werden. Op termijn dringen zich structurele maatregelen op zoals de aanleg van overstromingsgebieden, de afkoppeling van regenwater van het rioolnet, de herwaardering van natte biotopen, stimulansen voor gebruik van regenwater en dergelijke. Zowel de bevoegdheden van de overheid (gemeente, provincie en gewest) alsook de visie van de natuur- en milieuverenigingen komen aan bod. Deelname is gratis, inschrijven niet noodzakelijk.

i **Provinciaal Instituut voor Milieu Educatie (PIME),** Mechelsesteenweg 365, 2500 Lier, tel. 015/31.95.11, fax 015/31.58.80, e-mail: pime@village.uu.net.be

Van 22 tot 24 oktober heeft in de Grenslandhallen te Hasselt opnieuw de ECO Natuur- en Gezondheidsbeurs plaats. Voor de derde maal en vanzelfsprekend met veel aandacht voor het aspect gezonde voeding.

ECO Natuur- en Gezondheidsbeurs '99

Om te kunnen beantwoorden aan de toenemende belangstelling is dit jaar gekozen voor een ruimer gedeelte van de Hallen. De organisatoren mikken immers op tenminste een 120-tal standen en verwachten, gezien de plotse bewustwording na de dioxinecrisis, een nooit eerder geziene toeloop van belangstellenden uit binnen- en buitenland.

Gezond eten

De problemen van de voorbije maanden hebben duidelijk gemaakt dat er op het vlak van onze voeding nog een lange weg is af te leg-

gen. De ECO-beurs wil dit jaar dan ook een zo volledig mogelijk overzicht bieden van wat de bio-markt allemaal in petto heeft. Niet enkel voor de fervente natuur- en gezondheidsfreak, maar voor ieder die een beetje begaan is met de kwaliteit van alles wat we eten en drinken. Op een heuse bio-markt vindt je een zeer gediversifieerd assortiment terug van bio-soep en bio-snoep tot onbespoten groenten en hormonenvrij vlees.

Gezond wonen

Dit jaar krijgt ook het thema 'wonen' extra-aandacht. In samenwerking met VIBE (Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen) komt op ECO '99 een speciaal 'woon-eiland'. Daar stellen diverse

bedrijven en instellingen het ruime aanbod aan ecologisch verantwoorde bouwproducten voor. Enkele voorbeelden: FSC-gelabeld hout, skeletbouw, leembouw, zonne-energie, alternatieve verwarming, eco-verven en andere binnenhuisproducten, kleinschalige waterzuivering ...

Gezond leven

De nieuwe editie van de Natuur- en Gezondheidsbeurs wil een zo volledig mogelijk overzicht bieden van wat de ecologische markt tegenwoordig in

petto heeft. Met het oog op de naderende feestdagen zorgt ECO '99 ook voor een grote keuze aan attractieve én verantwoorde geschenken. En verder kun je letterlijk alle mogelijke facetten terugvinden in de talrijke informatie- en verkoopstands, of je nu op zoek bent naar natuurlijke kleding, een ecologische vakantiebestemming in het buitenland of een ontspannende bloesemtherapie. Wanneer je voeten het even niet meer zien zitten, kan je je in het natuurrestaurant tegoed doen aan allerlei heerlijke koude en warme hapjes met een smakelijk glas erbij.

ECO praktisch

De ECO Natuur- en Gezondheidsbeurs wil bij uitstek een evenement zijn voor de hele familie. Daarom werd de toegangsprijs tot 180 BEF beperkt, kinderen beneden 14 jaar mogen zelfs gratis binnen als ze door hun ouders vergezeld zijn. Elke bezoeker krijgt bovendien gratis een kop lekkere Bambu-granenkoffie aangeboden op de stand van Biohorma. En nog een extraatje: met hun toegangskaartje kunnen de ECO-bezoekers tijdens hetzelfde weekend scholen naar de Japanse Tuin in Hasselt. Scholen en groepen vanaf 20 personen genieten trouwens een verminderd tarief. Meer info, ook over de groepsreducties, verkrijgbaar bij de organisator.

i **Gil Claes bvba,** Dorp 5B, 2250 Olen, Tel. 014/26.48.41, Fax. 014/26.51.01, gil.claes@village.uu.net.be

HET GEZONDSTE DORP VAN VLAANDEREN?

Dat de Vlaming niet wakker ligt van lucht, is een leugen.

Bij de **Vlaamse Milieumaatschappij** is een van de meest gestelde vragen:

‘Waar in Vlaanderen is het gezondst om wonen?’

De VMM is een overheidsdienst die bevoegdheden heeft inzake water en lucht en ook het Milieu- en Natuurrapport Vlaanderen coördineert. Dit rapport behandelt alle aspecten van de milieu- en natuurproblematiek.

NATUUR EN MILIEU

Via een net van meetposten houdt de VMM voortdurend de kwaliteit van de omgevingslucht in het oog. Ook de gegevens over ozon komen van de VMM. De VMM inventariseert wie wat loost in de lucht en verleent advies m.b.t. de milieuvergunningen.

LUCHT

De VMM onderzoekt voortdurend de kwaliteit van het oppervlaktewater en inventariseert wie wat loost (emissie). De VMM verleent advies m.b.t. milieuvergunningen. Tevens stelt de VMM investeringsprogramma's op voor de bouw van rioolwaterzuiveringsinstallaties. Tenslotte int de VMM een heffing op de watervervuiling.

WATER

Via informatie, sensibilisering en milieu-educatieve projecten wil de VMM de mensen aansporen tot milieusparend gedrag.

INFORMATIE

U leest er meer over in het
ACTIVITEITENVERSLAG 1998.

Bestel het via Internet: www.vmm.be

of via de Vlaamse Infolijn:

0800/3 02 01.

de Vlaamse
milieumaatschappij

activiteitenverslag 1998